

UKNF

URZĄD
KOMISJI
NADZORU
FINANSOWEGO

**Informacja o stanie rynku emerytalnego
w Polsce na koniec 2020 r.**

Spis treści

Wstęp	4
1. Kształt systemu emerytalnego	5
1.1 Planowane zmiany w obowiązujących regulacjach i ich wpływ na podmioty oraz uczestników	5
2. Instytucje i produkty	6
2.1 Przegląd instytucji finansowych oferujących produkty emerytalne	6
2.2 Rozwój produktów emerytalnych	7
2.3 Formy produktów emerytalnych w instytucjach finansowych	8
3. Aktywa zgromadzone w systemie emerytalnym	9
3.1 Aktywa w podziale na rodzaj produktu	9
3.2 Aktywa emerytalne w poszczególnych kategoriach instytucji	11
3.3 Średnia wartość rachunku uczestnika systemu emerytalnego	12
4. Uczestnicy systemu emerytalnego	14
4.1 Uczestnicy w podziale na rodzaj produktu	14
4.2 Uczestnicy w poszczególnych kategoriach instytucji	15
4.3 Nowi uczestnicy systemu emerytalnego	16
4.4 Wskaźnik uczestnictwa w PPE	17
4.5 Wskaźnik uczestników czynnych	17
5. Wpłacone składki	18
5.1 Składki według rodzaju instytucji i produktu	18
5.2 Średnia roczna wartość wpłat na uczestnika w 2020 r.	21
6. Wypłaty i umorzenia środków	21
7. Dodatkowe informacje o produktach systemu emerytalnego	24
7.1 Liczba rejestracji PPE w 2020 r.	24
7.2 Składki podstawowe i dodatkowe w PPE	25
7.3 Wykreślenia PPE	28
7.4 Składki podstawowe i dodatkowe w PPK	30
7.5 Zwroty z IKE, IKZE, PPK oraz transfery z/do IKE i PPE	31
Podsumowanie	35

Cel raportu

W raporcie przedstawiono informacje na temat kapitałowych form zabezpieczenia emerytalnego funkcjonujących na rynku polskim w 2020 r., które dostępne są w ramach II i III filaru systemu emerytalnego.

Wstęp

Raport zawiera dane¹ dotyczące produktów emerytalnych dostępnych w ramach II i III filara polskiego systemu emerytalnego: otwartych funduszy emerytalnych (OFE) zarządzanych przez powszechne towarzystwa emerytalne, pracowniczych programów emerytalnych (PPE), indywidualnych kont emerytalnych (IKE), indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego (IKZE) oraz pracowniczych planów kapitałowych (PPK).

Przedstawiono informacje o planowanych zmianach przepisów prawa dotyczących funkcjonowania OFE, które w przyszłości mogą wpłynąć na decyzje członków OFE i zgromadzone przez nich środki.

W opracowaniu zaprezentowano rozwój poszczególnych produktów emerytalnych w latach 2019-2020 oraz formy ich występowania ze względu na rodzaj instytucji finansowej.

W raporcie dokonano przeglądu instytucji finansowych oferujących poszczególne produkty emerytalne, ich przynależności do określonych grup kapitałowych oraz udziału tych grup w aktywach systemu emerytalnego.

W dalszej części raportu przedstawiono analizę porównawczą poszczególnych produktów emerytalnych odnośnie wybranych danych liczbowych w latach 2019-2020 charakteryzujących rynek emerytalny, takich jak wartość zgromadzonych aktywów, liczbę uczestników, zjawiska mające wpływ na wielkość aktywów, tj. kwoty składek oraz wypłaty i umorzenia. Następnie zaprezentowano dodatkowe informacje o PPE (liczba rejestracji, struktura utworzonych programów, składki podstawowe i dodatkowe, wykreślenia), o PPK (składki podstawowe i dodatkowe, zwroty), o IKE oraz IKZE (zwroty i transfery).

¹ Raport przygotowano na podstawie informacji przekazanych do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF) przez instytucje finansowe zarządzające poszczególnymi produktami, a także na podstawie danych przekazanych przez pracodawców prowadzących PPE.

1. Kształt systemu emerytalnego

W 1999 r. została wdrożona reforma emerytalna, w wyniku której powstał nowy system emerytalny zastępujący dotychczasowy system repartycyjny o zdefiniowanym zdarzeniu, nowym powszechnym, zdywersyfikowanym systemem emerytalnym o zdefiniowanej składce opartym na dwóch filarach: repartycyjnym i kapitałowym. Obecny system emerytalny składa się z trzech podstawowych części:

powszechnego filaru repartycyjnego (I filar), powszechnego filaru kapitałowego (II filar) oraz dodatkowych, dobrowolnych form oszczędności, jak pracownicze programy emerytalne, indywidualne konta emerytalne i indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego oraz działające od niedawna pracownicze plany kapitałowe (III filar).

W 1999 r. została wdrożona reforma emerytalna, w wyniku której powstał nowy system emerytalny.

1.1 Planowane zmiany w obowiązujących regulacjach i ich wpływ na podmioty oraz uczestników

Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z przeniesieniem środków z otwartych funduszy emerytalnych na indywidualne konta emerytalne przewiduje przekształcenie PTE w TFI, a OFE i DFE w SFIO. Projekt zakłada, że przekazanie środków z OFE do IKE nastąpi automatycznie, z możliwością jego dalszego dobrowolnego już zasilania. Jeżeli członek OFE złoży specjalną deklarację, to wówczas jego środki trafią w całości do I filaru i zostaną zapisane na indywidualnym koncie prowadzonym w ZUS, a odpowiadające im aktywa trafią do Funduszu Rezerwy Demograficznej. Do ZUS przekazywane będą również automatycznie środki zgromadzone w OFE przez osoby, które do wyznaczonego dnia osiągnęłyby wiek emerytalny.

Wypłata środków z IKE będzie możliwa po osiągnięciu wieku emerytalnego, co wynika z faktu, że środki zgromadzone w OFE pochodzą ze składki emerytalnej i co do zasady mogą zostać wykorzystane wyłącznie

w celu zabezpieczenia emerytalnego osoby ubezpieczonej.

Specjalistyczne fundusze inwestycyjne otwarte, powstałe z przekształcenia OFE, będą prowadziły politykę inwestycyjną dopasowaną do wieku ubezpieczonych, określając procentowy udział instrumentów dłużnych w poszczególnym portfelu subfunduszu przedemerytalnego, do którego, w miarę zbliżania się do wieku emerytalnego, będą przenoszone środki pochodzące z OFE, co będzie pełniło funkcję zbliżoną do istniejącego dziś tzw. „suwaka bezpieczeństwa”, ale z istotną różnicą, że środki aż do osiągnięcia wieku emerytalnego pozostaną w filarze kapitałowym na IKE.

W zarządzaniu środkami osób, które wybiorą ZUS włączony ma być Polski Fundusz Rozwoju.

Projektowane przepisy stanowią ponadto, że środki zgromadzone na IKE mają być już prywatną własnością oszczędzającego i nie mogłyby stanowić przedmiotu transferu do budżetu państwa, a także, że będą one podlegały dziedziczeniu.

Środki zgromadzone na przekształconym IKE miałyby być prywatną własnością oszczędzającego.

2. Instytucje i produkty

2.1 Przegląd instytucji finansowych oferujących produkty emerytalne

Na rynku finansowym funkcjonuje szereg instytucji oferujących produkty emerytalne, wśród których występują podmioty oferujące różne rodzaje produktów emerytalnych, jak

również podmioty specjalizujące się tylko w wybranych formach tych produktów.

Tabela 1. Produkty emerytalne oferowane przez poszczególne rodzaje instytucji finansowych na koniec 2020 r.

Instytucje	II filar (OFE)	PPE	IKE	IKZE	PPK
Powszechne towarzystwa emerytalne	10	–	5	7	2
Pracownicze towarzystwa emerytalne	–	2	–	–	0
Towarzystwa funduszy inwestycyjnych	–	18	22	20	16
Domy maklerskie	–	–	7	6	–
Zakłady ubezpieczeń	–	10	15	10	1
Banki	–	–	14	3	–
SUMA	10	30	63	46	19

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Zakłady ubezpieczeń i towarzystwa funduszy inwestycyjnych to instytucje oferujące 4 spośród 5 funkcjonujących form produktów emerytalnych: PPE, IKE, IKZE, PPK. Tę samą liczbę produktów emerytalnych oferują powszechne towarzystwa emerytalne, przy czym początkowo zostały powołane do zarządzania OFE, a w dalszej kolejności ich oferta produktowa została rozszerzona o prowadzenie dobrowolnych funduszy w formie IKE, IKZE, PPK. Podmioty prowadzące działalność maklerską

(DM) i banki są instytucjami, które oferują IKE i IKZE. Pracownicze towarzystwa emerytalne (PrTE), podobnie jak PTE, zostały powołane do zarządzania pracowniczymi funduszami emerytalnymi w ramach PPE, do 2019 r. zajmując się wyłącznie tą działalnością. W 2019 r. ustawodawca przepisami ustawy o PPK umożliwił zarządzanie przez PrTE funduszami zdefiniowanej daty w ramach PPK. Dotychczas żadne PrTE nie rozpoczęło tej działalności.

Zakłady ubezpieczeń i towarzystwa funduszy inwestycyjnych to instytucje oferujące 4 spośród 5 funkcjonujących form produktów emerytalnych.

2.2 Rozwój produktów emerytalnych

Na przestrzeni lat powstawały różne produkty emerytalne. Były to produkty, o wyborze których nie można było decydować indywidualnie, uczestnictwo w nich było obowiązkowe, jak również były takie o wyborze, których uczestnik sam mógł zdecydować czy chce w nich oszczędzać na swoją przyszłą emeryturę. W porządku chronologicznym ich lista przedstawia się następująco:

- od 1999 r. OFE i PPE,
- od 2004 r. IKE,

- od 2012 r. IKZE,
- od 2019 r. PPK.

Z uwagi na funkcjonujący od początku działalności OFE wymóg przystąpienia do OFE, zgromadziły one największą liczbę członków i najwyższą kwotę aktywów, lecz z powodu zmiany przepisów prawa – najpierw w 2011 r. a następnie w 2014 r. - liczby te systematycznie maleją. W 2020 r. funkcjonowało na rynku emerytalnym 10 OFE zarządzanych przez PTE, które obejmowały 15,4 mln członków i 148,6 mld zł aktywów.

W polskim systemie emerytalnym istnieją produkty emerytalne, które funkcjonują od ponad 20 lat.

Tabela 2. Podstawowe dane o produktach emerytalnych (stan na 31.12.2020 r.)

Produkt	Liczba instytucji zarządzających środkami	Wartość zgromadzonych aktywów (mln zł)	Liczba uczestników (tys.)
II filar (OFE)	10 ◆	148 604,1 ↓	15 430,9 ↓
PPE	30 ◆	17 016,0 ↑	631,8 ↑
IKE	63 ◆	11 923,7 ↑	741,6 ↓
IKZE	46 ↑	4 581,8 ↑	407,6 ↓
PPK	19 ↓	2 818,1 ↑	1 483,8 ↑

porównanie stanu na koniec 2020 r. do stanu na koniec 2019 r.:

↑wzrost ↓spadek ◆ brak zmiany lub zmiana nieistotna

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Liczba programów prowadzonych przez pracodawców w 2020 r. nominalnie wzrosła o 203 w stosunku do roku ubiegłego (254 rejestracje PPE i 51 wykreśleń PPE). Po znaczącym przyroście liczby programów

w 2019 r. (710 rejestracji PPE, 33 likwidacje PPE) w 2020 r. obserwuje się tendencję spadkową w zakresie liczby nowopowstałych PPE. W dalszym ciągu liczba tworzonych PPE przekracza jednak liczbę trzycyfrową.

W 2020 r. wpisano do rejestru PPE 254 programy.

Tabela 3. Rozwój PPE w latach 2019 – 2020

	2019	2020	Zmiana
Liczba PPE	1 907	2 110	10,6%
Liczba pracodawców prowadzących PPE	2 158	2 370	9,8%

Źródło: UKNF, obliczenia własne

W latach 2019-2020 nastąpił dynamiczny rozwój rynku PPE. Na rozwój ten bezpośredni wpływ miało uszczegółowienie planów wprowadzenia PPK. PPE stanowią z jednej strony alternatywę dla PPK, ponieważ zgodnie z przepisami ustawy o PPK, pracodawca prowadzący PPE jest zwolniony z obowiązku prowadzenia PPK, pod warunkiem, że umowa zakładowa zawarta w ramach tego programu będzie określać składkę podstawową w wysokości co najmniej 3,5% wynagrodzenia uczestnika. Z drugiej strony ustawa o PPK nie wyklucza jednoczesnego prowadzenia przez pracodawcę PPE oraz PPK. W 2020 r. na rynku emerytalnym funkcjonowało 2110 PPE, w których uczestniczyło 631,8 tys. osób, a zgromadzone środki osiągnęły wartość 17 mld zł.

Na koniec 2020 r. funkcjonowało 741,6 tys. IKE, na których zgromadzono aktywa o wartości 11,9 mld zł i 407,6 tys. IKZE, na których zgromadzono aktywa o wartości 4,6 mld zł. IKE rozpoczęły funkcjonowanie w 2004 r., 8 lat wcześniej niż IKZE (w 2012 r.), stąd też rachunków IKE

jest więcej i zgromadzono na nich wyższe aktywa. W stosunku do 2019 r. w 2020 r. z powodu zamykania kont, które nie zostały zasilone wpłatami zmniejszyła się liczba funkcjonujących rachunków IKE oraz IKZE.

W ewidencji PPK do dnia 1 lipca 2019 r. zostało umieszczonych 20 instytucji oferujących zarządzanie PPK. Swoją działalność PPK rozpoczęły w II połowie 2019 r., a obowiązek ich wdrażania przez podmioty zatrudniające został uzależniony od liczby osób zatrudnionych i podzielony na IV etapy. W I etapie wdrażania PPK dedykowanym podmiotom zatrudniających co najmniej 250 osób, na koniec 2019 r. formą tą zostało objętych 328,9 tys. osób, a wartość zgromadzonych aktywów w PPK wyniosła 84,7 mln zł. W 2020 r. do systemu PPK przystąpiły podmioty zatrudniające co najmniej 50 osób (II etap) oraz co najmniej 20 osób (III etap). Ta forma gromadzenia oszczędności na cele emerytalne objęła na koniec 2020 r. 1,5 mln osób, na których rachunkach zgromadzono aktywa o wartości 2,8 mld zł.

W PPK na koniec 2020 r. uczestniczyło 1,5 mln osób.

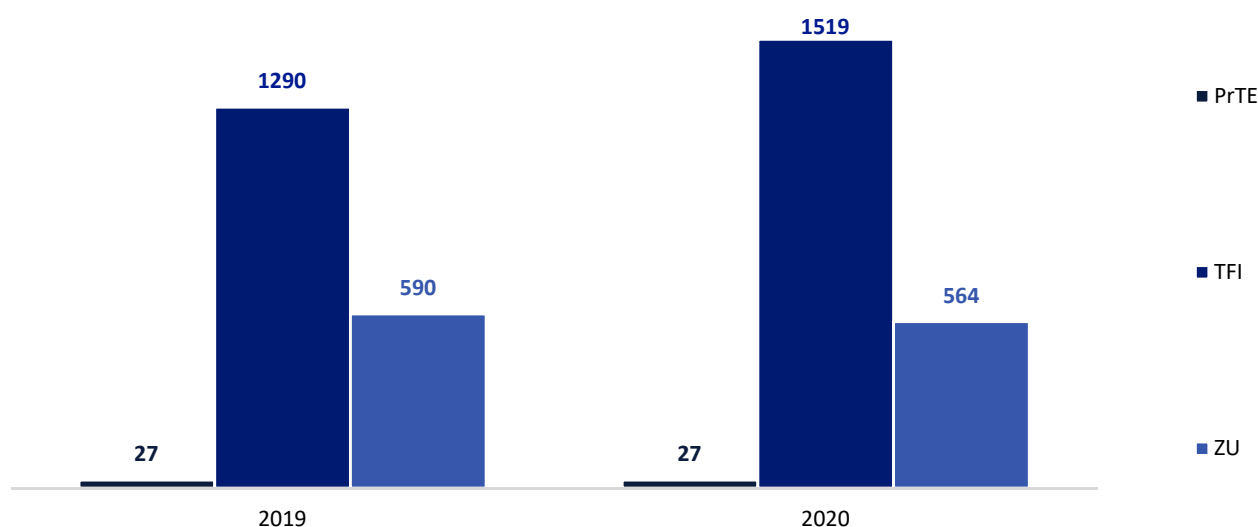
2.3 Formy produktów emerytalnych w instytucjach finansowych

Formy produktów emerytalnych charakteryzują się odmiennymi możliwościami oraz wyróżniającymi je cechami szczególnymi, do których należą czysto inwestycyjny walor produktu, czy funkcja oszczędnościowo – ubezpieczeniowa polegająca na wypłacie dwóch rodzajów świadczeń, tj. świadczenia ubezpieczeniowego oraz świadczenia emerytalnego.

W przypadku PPE, w 2020 r. obserwuje się utrzymanie trendu dotyczącego przewagi liczebności programów prowadzonych w formie umowy z funduszem inwestycyjnym nad innymi formami PPE. Programy zarządzane przez fundusze inwestycyjne wzrosły o 229 PPE (różnica między PPE zarejestrowanymi i wykreślonymi w 2020 r., plus zmiany instytucji finansowych zarządzających PPE dokonane w 2020 r.).

Formy produktów emerytalnych charakteryzują się odmiennymi możliwościami oraz wyróżniającymi je cechami szczególnymi.

Wykres 1. Liczba PPE w podziale na formę organizacyjną w latach 2019 – 2020

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Biorąc pod uwagę formę IKE oraz IKZE, będące umową zawartą przez oszczędzającego z funduszem inwestycyjnym zarządzanym przez TFI, podmiotem prowadzącym działalność maklerską, zakładem ubezpieczeń, bankiem lub dobrowolnym funduszem emerytalnym zarządzanym przez PTE, najwięcej kont, zarówno w przypadku IKE, jak i IKZE funkcjonowało na koniec 2020 r. w funduszach inwestycyjnych zarządzanych przez TFI, a najmniej w DFE zarządzanych przez PTE (w przypadku IKE) i w bankach (w przypadku IKZE).

Najwięcej uczestników i aktywów PPK znalazło się w specjalistycznych funduszach inwestycyjnych zarządzanych przez TFI, a w dalszej kolejności w dobrowolnych funduszach emerytalnych zdefiniowanej daty zarządzanych przez PTE. Najmniej uczestników i najniższe kwoty środków zgromadzono w ubezpieczeniowych funduszach kapitałowych zakładu ubezpieczeń.

Najwięcej kont, zarówno w przypadku IKE, jak i IKZE funkcjonowało na koniec 2020 r. w funduszach inwestycyjnych.

3. Aktywa zgromadzone w systemie emerytalnym

3.1 Aktywa w podziale na rodzaj produktu

Na koniec 2020 r. w systemie emerytalnym (OFE i pozostałe formy dobrowolnego oszczędzania na cele emerytalne) zgromadzono aktywa o wartości 184,9 mld zł (w 2019 r. 182,9 mld zł). W PPE, na IKE i IKZE i w PPK zanotowano wzrost wartości aktywów, w porównaniu do 2019 r., łącznie

o 8,3 mld zł. W przypadku OFE wartość zgromadzonych aktywów w porównaniu do 2019 r. obniżyła się o 6,2 mld zł. Na spadek ten największy wpływ miały umorzenia środków przekazywanych przez OFE do ZUS w ramach tzw. suwaka bezpieczeństwa

Na koniec 2020 r. w systemie emerytalnym zgromadzono aktywa o wartości 184,9 mld zł.

stwa, który polega na tym, że w okresie 10 lat poprzedzających osiągnięcie przez członka OFE wieku emerytalnego, zgromadzony przez niego kapitał w OFE jest umarzany i przekazywany sukcesywnie do ZUS. Szczegółowa analiza wpływu umorzeń na

wielkość aktywów w OFE została przedstawiona w dalszej części raportu (rozdział 6).

Aktywa netto OFE na poziomie zagregowanym spadły kolejny rok z rzędu: w 2020 r. o 6,2 mld zł, w 2019 r. o 2,5 mld.

Tabela 4. Wartość zgromadzonych aktywów na koniec lat 2019 – 2020 (mln zł)

Produkt	2019	2020	Zmiana
II filar (OFE)	154 816,1	148 604,1	-4,0%
PPE	14 547,5	17 016,0	17,0%
IKE	10 167,4	11 923,7	17,3%
IKZE	3 283,8	4 581,8	39,5%
PPK	84,7	2 818,1	3 227,2%
SUMA	182 899,6	184 943,7	1,1%

Źródło: UKNF, obliczenia własne

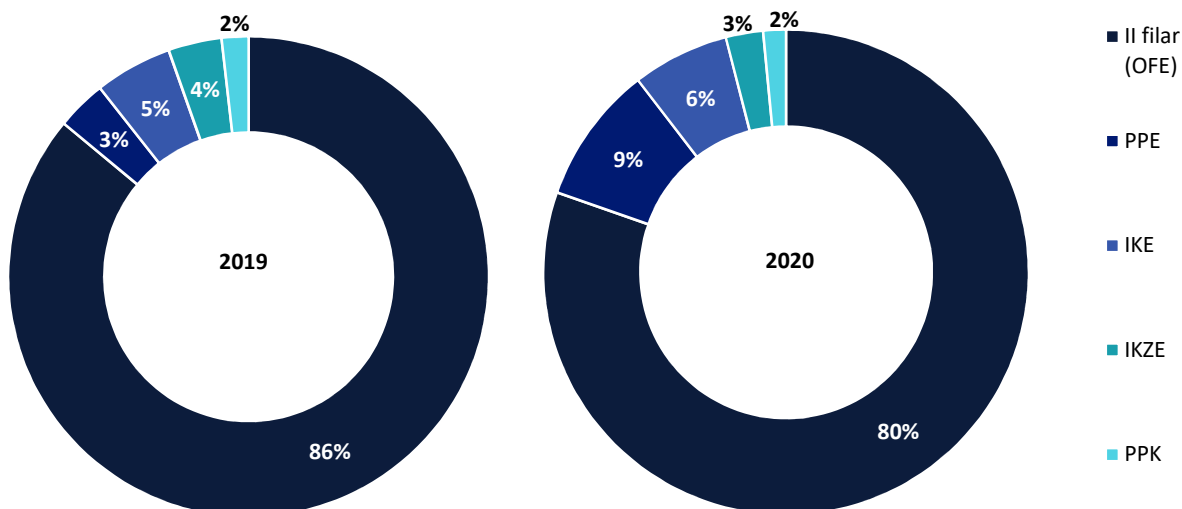
Aktywa zgromadzone w PPE według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. zwiększyły się, w porównaniu z końcem 2019 r., o blisko 2,5 mld zł. W 2020 r. obserwuje się dalszą tendencją wzrostową dynamiki przyrostu aktywów, która na znaczącym poziomie utrzymuje się od 2019 r. Na wynik netto przyrostu aktywów w 2020 r. składają się: przyrost aktywów PPE w formie umowy z funduszem inwestycyjnym o 2,4 mld zł, przyrost aktywów PPE w formie ubezpieczeniowej o 100 mln zł oraz spadek aktywów PPE w formie pracowniczego funduszu emerytalnego o 38 mln zł. Na koniec 2020 r. największy udział w rynku PPE mierzony wartością zgromadzonych aktywów odno-

towały PPE w formie umowy z funduszem inwestycyjnym. Wartość zgromadzonych aktywów w PPE prowadzonych w tej formie wyniosła 11,8 mld zł, co stanowiło 69% całkowitej kwoty środków zgromadzonych w PPE na koniec 2020 r. Aktywa zgromadzone w pozostałych formach stanowiły: 19% – PPE w formie ubezpieczeniowej oraz 12% – PPE w formie pracowniczego funduszu emerytalnego.

Wartość zgromadzonych na IKE aktywów na koniec 2020 r. wyniosła 11,9 mld zł, o 1,8 mld zł więcej niż w 2019 r. Aktywa IKZE na koniec 2020 r. wyniosły 4,6 mld zł, o 1,3 mld zł więcej niż w 2019 r.

PPE, poza OFE, mają największy udział w aktywach systemu emerytalnego.

Wykres 2. Udział produktów mierzony wielkością aktywów w systemie emerytalnym na koniec lat 2019 - 2020

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Porównanie udziału poszczególnych produktów emerytalnych pod względem zgromadzonych aktywów na koniec 2019 r. i koniec 2020 r. wskazuje na wzrost udziału aktywów PPK (o 2

p.p.) i PPE (o 1 p.p.). Aktywa OFE, corocznie obniżając swój udział z uwagi na zmianę przepisów prawa, zmniejszyły w 2020 r. udział w aktywach systemu emerytalnego (o 5 p.p.).

3.2 Aktywa emerytalne w poszczególnych kategoriach instytucji

Na koniec 2020 r. w zgromadzonych w systemie emerytalnym aktywach największy udział miały PTE zarządzające od 1999 r. funduszami emerytalnymi o wartości 149,8 mld zł (81% udział). Na drugim miejscu znalazły się TFI zarządzające w ramach systemu emerytalnego funduszami inwestycyjnymi o wartości 20,4 mld zł (11% udział). Zakłady ubezpieczeń z aktywami o wartości 7,1 mld zł (4% udział) były instytucjami, które zajęły trzecie miejsce pod względem zgromadzonych aktywów w systemie emerytalnym. Uszeregowanie na drugiej i trzeciej pozycji TFI i ZU to efekt 20-letniego funkcjonowania pro-

duktu – tutaj PPE, których aktywa stanowią najwyższy udział w produktach emerytalnych tych instytucji. Podmioty prowadzące działalność maklerską (DM) i banki, oferując od 2004 r. IKE i od 2012 r. IKZE, objęły na koniec 2020 r. 3% udziału w rynku w kwocie 5,6 mld zł. Natomiast PrTE z 1% udziałem (2 mld zł) w zgromadzonych aktywach systemu emerytalnego, które zarządzają PFE w ramach PPE działając na rynku od 1999 r., zajęły najniższą pozycję z uwagi na dokonywane w przeszłości likwidacje PFE i przenoszenie zgromadzonych aktywów do innej formy PPE, tj. funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez TFI.

W aktywach emerytalnych największy udział miały PTE zarządzające funduszami emerytalnymi.

Tabela 5. Wartość zgromadzonych aktywów według rodzaju instytucji i produktu na koniec 2020 r. (mln zł)

Instytucje	II filar (OFE)	PPE	IKE	IKZE	PPK	Udział w rynku
Powszechne towarzystwa emerytalne	148 604,1	-	116,8	668,8	448,5	81,0%
Pracownicze towarzystwa emerytalne	-	1 976,3	-	-	-	1,1%
Towarzystwa funduszy inwestycyjnych	-	11 816,2	3 970,2	2 257,5	2 338,4	11,0%
Domy maklerskie	-	-	2 438,9	392,3	-	1,5%
Zakłady ubezpieczeń	-	3 223,5	2 932,3	956,2	31,2	3,9%
Banki	-	-	2 465,5	307,0	-	1,5%
SUMA	148 604,1	17 016,0	11 923,7	4 581,8	2 818,1	100,0%

Źródło: UKNF, obliczenia własne

3.3 Średnia wartość rachunku uczestnika systemu emerytalnego²

Najwyższą średnią wartość środków na cele emerytalne na koniec 2020 r. zgromadził przeciętnie uczestnik PPE (26,9 tys. zł), w drugiej kolejności pod względem przeciętnej wartości rachunku był uczestnik IKE (16,1 tys. zł), a następnie uczestnik IKZE (11,2 tys. zł). Najniższą średnią wartość aktywów przypadających na statystycznego uczestnika zgromadził uczestnik PPK (1,9 tys. zł). Wskazana powyżej kolejność, od najwyższej wartości średniej w PPE do najniższej wartości przeciętnego rachunku w PPK, jest związana z okresem funkcjonowania

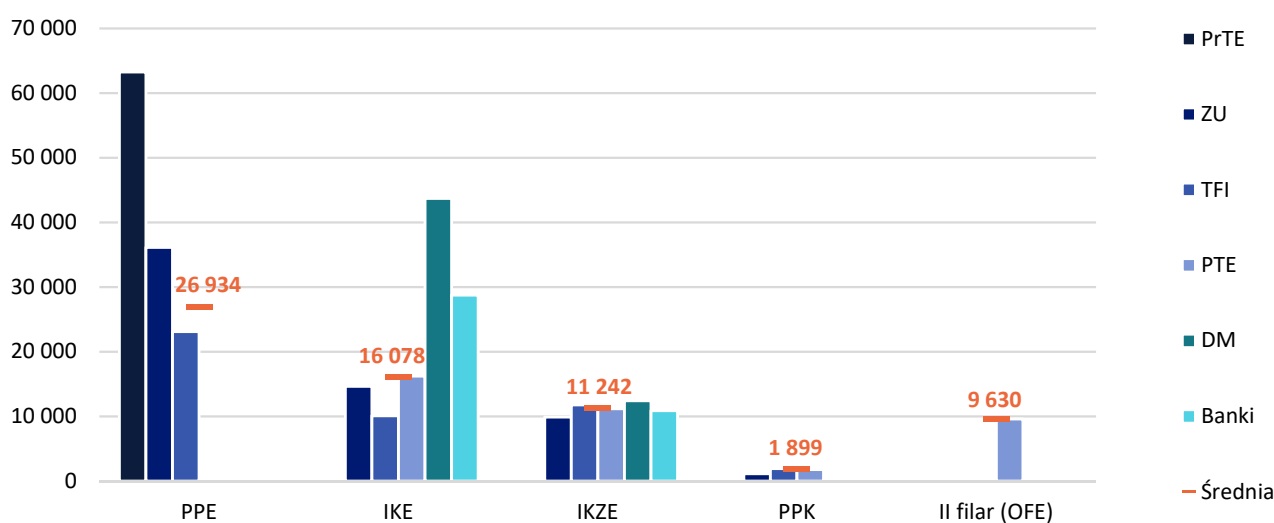
produktów emerytalnych, które powstały odpowiednio w 1999 r. (PPE), 2004 r. (IKE), 2012 r. (IKZE) i 2019 r. (PPK).

W porównaniu do ubiegłorocznych danych średnia wartość aktywów przypadających na statystycznego uczestnika, z wyłączeniem rachunku członka OFE, zwiększyła się: w przypadku IKZE o 6,2 tys. zł, w przypadku IKE o 5,4 tys. zł, w przypadku PPE o 3,2 tys. zł oraz w przypadku PPK o 1,6 tys. zł.

Najwyższą średnią wartość rachunku uczestnika odnotowują najdłużej funkcjonujące - PPE.

² Średnia wyliczona jako iloraz wartości środków na koniec roku oraz liczby uczestników na koniec roku.

Wykres 3. Średnia wartość środków na rachunku uczestnika na koniec 2020 r. (zł)

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Pomimo najmniejszego udziału PPE w formie pracowniczego funduszu emerytalnego w ogólnej wartości zgromadzonych aktywów PPE na koniec 2020 r., PPE w tej formie, podobnie jak w roku ubiegłym, cechowała najwyższa średnia wartość środków na rachunku uczestnika – na koniec 2020 r. wyniosła 63,3 tys. zł. Z kolei, w PPE w formie z funduszem inwestycyjnym, których udział w ogólnej wartości aktywów na koniec 2020 r. był największy, średnia wartość środków na rachunku uczestnika była najniższa i na koniec roku wyniosła 23,1 tys. zł. W PPE w formie ubezpieczeniowej średnia wartość środków uczestnika na koniec 2020 r. wyniosła natomiast 36,2 tys. zł.

W przypadku IKE najwyższą przeciętnie wartość rachunku na koniec 2020 r. mieli oszczędzający w podmiotach prowadzących działalność maklerską (43,7 tys. zł), zaś najniższą w funduszach inwestycyjnych (10,1 tys. zł).

Podobnie jak w przypadku IKE, w funkcjonujących od 2012 r. IKZE

najwyższe kwoty oszczędzający zgromadzili w podmiotach prowadzących działalność maklerską (12,4 tys. zł), niewiele niższe w TFI (11,8 tys. zł), a najniższe oszczędzający w zakładach ubezpieczeń (9,9 tys. zł).

Istotny wzrost w 2020 r., w porównaniu do 2019 r., średniej wartości rachunku uczestnika IKE (o 8,7 tys. zł) oraz IKZE (o 7,8 tys. zł) funkcjonujących w zakładach ubezpieczeń nie jest efektem wyraźnego wzrostu wartości zgromadzonych na IKE oraz IKZE aktywów w zakładach ubezpieczeń, lecz znacznego spadku liczby prowadzonych kont z uwagi na proces zamykania rachunków z zerowym stanem konta przez instytucje finansowe kontynuowany od 2019 r.

W PPK, które rozpoczęły działalność w II połowie 2019 r. przeciętna wartość rachunku uczestnika na koniec 2020 r. była na podobnym poziomie zarówno w specjalistycznych funduszach inwestycyjnych w ramach PPK zarządzanych przez TFI, jak i w fundu-

Najwyższą przeciętnie wartość rachunku IKE i IKZE mieli oszczędzający w podmiotach prowadzących działalność maklerską.

szach zdefiniowanej daty zarządzanych przez PTE i wyniosła odpowiednio: 1,9 tys. zł i 1,8 tys. zł. Niższe prze-

ciętnie kwoty w ramach PPK zgromadzono w zakładzie ubezpieczeń: 1,1 tys. zł.

4. Uczestnicy systemu emerytalnego

4.1 Uczestnicy w podziale na rodzaj produktu

Na koniec 2020 r. dobrowolnym systemem emerytalnym objętych było 18,7 mln osób, z czego 82,5% stanowili członkowie OFE. Z uwagi na objęcie PPK kolejnych grup pracodawców w 2020 r., oszczędzających w ramach PPK na koniec roku było 1,5 mln osób (7,9%). Tym samym PPK znalazły się

na drugiej pozycji pod względem liczby uczestników, a pozostałe produkty pod względem liczby uczestników w kolejności to: oszczędzający na IKE – 0,7 mln osób (4,0%), w PPE – 0,6 mln osób (3,4%) oraz na IKZE – 0,4 mln osób (2,2%).

Na koniec 2020 r. dobrowolnym systemem emerytalnym objętych było 18,7 mln osób.

Tabela 6. Liczba uczestników na koniec lat 2019 – 2020 (tys. osób)

Produkt	2019	2020	Zmiana
II filar (OFE)	15 670	15 431	-1,5%
PPE	613	632	3,1%
IKE	951	742	-22,0%
IKZE	655	408	-37,7%
PPK	329	1 484	351,1%
SUMA	18 218	18 697	2,6%

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Porównanie udziału poszczególnych produktów emerytalnych pod względem liczby członków na koniec 2019 r. i koniec 2020 r. wskazuje na spadek udziału OFE (o 3 p.p.), w mniejszym stopniu IKZE i IKE (o 1 p.p.) oraz wzrost o 6 p.p. udziału PPK w porównaniu do 2019 r.

Zgodnie z danymi Centralnego Rejestru Członków Otwartych Funduszy Emerytalnych prowadzonego przez ZUS, na koniec 2020 r. do OFE należało łącznie ponad 15,4 mln członków. W porównaniu z końcem 2019 r.

nastąpił spadek o ponad 239 tys. członków, czyli o około 1,5% w ujęciu względnym. W 2020 r. we wszystkich otwartych funduszach emerytalnych nastąpił spadek liczby członków.

Po likwidacji instytucji losowania do OFE dla osób wchodzących na rynek pracy i podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu (jeśli samodzielnie nie przystąpiły do żadnego OFE), podstawowym czynnikiem wpływającym na przyrost nowych członków jest przystąpienie do OFE w wyniku zawarcia umowy

W 2020 r. liczba członków OFE zmniejszyła się o 0,2 mln osób.

pierwszorazowej z inicjatywy ubezpieczonego. Zainteresowanie uczestnictwem w OFE w 2020 r. należy uznać za symboliczne. W tym okresie OFE zawarły 145 takich umów (najwięcej w Nationale-Nederlanden OFE, MetLife OFE i OFE PZU „Złota Jesień” – odpowiednio 65 i 19 umów), co było niewystarczające, aby zapewnić zastępowalność kohort w funduszach i zatrzymać proces sukcesywnego zmniejszania się liczby ich członków.

Na koniec 2020 r. w PPE uczestniczyło blisko 632 tys. osób. W stosunku do roku ubiegłego w 2020 r. przybyło 18,9 tys. uczestników (wzrost zaledwie o 3%). Wzrost liczby osób uczestniczących w PPE jest w znacznym stopniu uzależniony od wielkości zatrudnienia u pracodawców, którzy tworzą programy, a w 2020 r. do ich grona dołączyli pracodawcy o małej liczbie pracowników, co w konsekwencji spowodowało niski przyrost liczby uczestników PPE.

Wzrost liczby uczestników PPE dotyczył tylko jednej z form – umów z funduszem inwestycyjnym, gdzie odnotowano przyrost liczby uczestników

o 29,6 tys. osób. W pozostałych dwóch formach nastąpił spadek o 1 tys. osób w formie pracowniczego funduszu emerytalnego oraz o 9,7 tys. osób w formie ubezpieczeniowej w stosunku do roku poprzedniego.

W 2019 r. liczba oszczędzających na IKE, jak i oszczędzających na IKZE w po raz pierwszy zmniejszyła się (do 2018 r. liczba tych rachunków zwiększała się corocznie). Zarówno w przypadku IKE, jak i IKZE było to związane z procesem zamykania rachunków z zerowym stanem konta. W 2020 r. instytucje finansowe: zakłady ubezpieczeń (w odniesieniu do IKE i IKZE) oraz dobrowolne fundusze emerytalne zarządzane przez PTE (w odniesieniu do IKZE) kontynuowały operację zamykania kont zerowych. W przypadku IKZE nastąpił spadek o 247 tys., a w przypadku IKE o 209,1 tys. rachunków.

W 2020 r. nastąpił znaczny wzrost liczby uczestników PPK. Na koniec roku w PPK uczestniczyło prawie 1,5 mln osób, tj. o 1,2 mln osób więcej niż w 2019 r.

W 2020 r. liczba uczestników PPK zwiększyła się o 1,2 mln osób.

4.2 Uczestnicy w poszczególnych kategoriach instytucji

Na koniec 2020 r. system emerytalny w Polsce obejmował 18,7 mln osób. Największy udział w tej liczbie stanowili członkowie funduszy emerytalnych zarządzanych przez PTE (15,8 mln osób), gdzie poza OFE (15,4 mln osób), najwyższą liczbę stanowili uczestnicy PPK w dobrowolnych funduszach emerytalnych zdefiniowanej daty: 0,3 mln osób. TFI swoim zakresem działalności w systemie emerytalnym objęły 2,3 mln osób, z których

najwięcej stanowili uczestnicy PPK: 1,2 mln osób. Na trzecim miejscu pod względem liczby oszczędzających na cele emerytalne znalazły się zakłady ubezpieczeń z liczbą 413 tys. osób, przy czym najwięcej z nich to oszczędzający na IKE: 199,9 tys. osób. Pozostałe instytucje: banki, podmioty prowadzące działalność maklerską i pracownicze towarzystwa emerytalne objęły swoją działalnością 232,4 tys. osób oszczędzających.

Największy udział w liczbie uczestników stanowili członkowie funduszy emerytalnych zarządzanych przez PTE – 84%.

Tabela 7. Liczba uczestników wg instytucji i produktu na koniec 2020 r. (tys. osób)

Instytucje	II filar (OFE)	PPE	IKE	IKZE	PPK	Udział w rynku
Powszechne towarzystwa emerytalne	15 430,9	-	7,2	59,8	253,4	84,2%
Pracownicze towarzystwa emerytalne	-	31,2	-	-	0,0	0,2%
Towarzystwa funduszy inwestycyjnych	-	511,4	393,0	191,7	1 203,0	12,3%
Domy maklerskie	-	-	55,8	31,5	-	0,5%
Zakłady ubezpieczeń	-	89,2	199,9	96,4	27,5	2,2%
Banki	-	-	85,7	28,2	-	0,6%
SUMA	15 430,9	631,8	741,6	407,6	1 483,9	100,0%

Źródło: UKNF, obliczenia własne

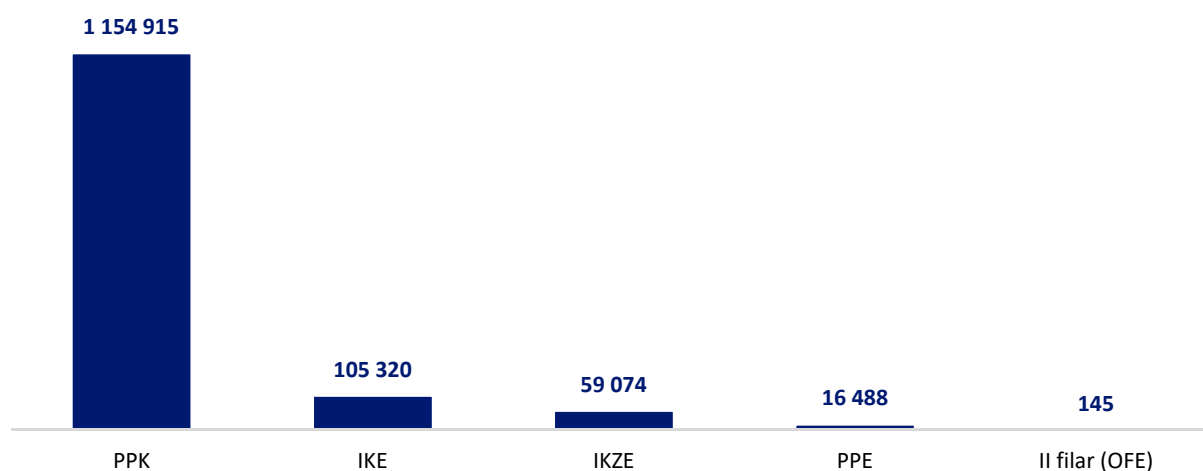
4.3 Nowi uczestnicy systemu emerytalnego

W 2020 r. do systemu emerytalnego przystąpiło 1,3 mln osób (w 2019 r. 0,6 mln osób). Wśród nowych uczestników systemu emerytalnego 86% stanowiły osoby przystępujące do PPK w liczbie 1,2 mln osób. W dalszej kolejności znalazły się osoby przystępujące do IKE (8%) w liczbie 105,3 tys. osób. Pozostałe formy: IKZE (59,1 tys. osób), PPE (16,5 tys. osób) i OFE (145

osób) objęły 6% ogółem osób przystępujących w 2020 r. do systemu emerytalnego. W porównaniu do zeszłorocznych danych zauważalna jest zmiana pozycji poszczególnych produktów: IKE z trzeciej pozycji na drugą, IKZE z czwartej pozycji na trzecią oraz PPE z drugiej pozycji na czwartą. PPK oraz OFE uplasowały się na tych samych pozycjach co w roku ubiegłym.

W 2020 r. do systemu emerytalnego przystąpiło 1,3 mln osób.

Wykres 4. Liczba nowych uczestników systemu emerytalnego wg instytucji i produktu w 2020 r. (w osobach)

Źródło: UKNF, obliczenia własne

4.4 Wskaźnik uczestnictwa w PPE

Wskaźnik uczestnictwa w pracowniczych programach emerytalnych, wyznaczony jako stosunek liczby uczestników, na rzecz których wnoszone są składki oraz liczby osób zatrudnionych u pracodawców prowadzących PPE, na koniec 2020 r. wyniósł 65,8% i od roku utrzymuje się na podobnym poziomie. Najwyższym wskaźnikiem

uczestnictwa charakteryzują się niezmienne programy w formie pracowniczego funduszu emerytalnego, gdzie na koniec 2020 r. 86% pracowników uczestniczyło w PPE. W pozostałych dwóch formach wskaźnik ten wynosi 69% dla PPE w formie ubezpieczeniowej i 65% dla PPE w formie umowy z funduszem inwestycyjnym.

Na koniec 2020 r. dla 65,8% zatrudnionych pracowników pracodawcy prowadzący PPE wnosili składki.

4.5 Wskaźnik uczestników czynnych

Wskaźnik uczestników czynnych (w nazewnictwie OFE, PPE i PPK) oraz wskaźnik aktywnych rachunków

(w nazewnictwie IKE oraz IKZE) przedstawia liczbę uczestników/rachunków, które zostały w danym roku zasilane wpłatami.

Tabela 8. Aktywni uczestnicy według instytucji i produktu w 2020 r. (tys. osób)

Instytucje	II filar (OFE)	PPE	IKE	IKZE	PPK	Suma
Powszechnie towarzystwa emerytalne	2 545,5		4,1	40,3	244,5	2 834,4
Pracownicze towarzystwa emerytalne	-	13,9				13,9
Towarzystwa funduszy inwestycyjnych	-	440,0	168,2	139,1	1 089,3	1 836,6
Domy maklerskie	-	-	47,8	24,2		72,0
Zakłady ubezpieczeń	-	76,5	112,2	57,2	25,4	271,3
Banki	-		72,8	20,1		92,9
SUMA	2 545,5	530,4	405,2	280,8	1 359,2	5 121,2

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Na koniec 2020 r. 84% osób objętych dobrowolnym zabezpieczeniem emerytalnym w ramach PPE stanowili uczestnicy czynni, czyli osoby, na rzecz których w ostatnim kwartale pracodawca odprowadził składki podstawowe. Pozostałe 16% stanowili uczestnicy bierni, czyli osoby, które dobrowolnie wystąpiły z programu, bądź zmieniły pracodawcę

i pozostawiły środki w programie prowadzonym przez dotychczasowego pracodawcę.

W ciągu ostatniego roku liczba uczestników czynnych w PPE wzrosła netto o 2,6 tys. osób i na koniec 2020 r. wyniosła 530,4 tys. osób. Po rekordowym przyroście liczby uczestników czynnych odnotowanym w 2019 r. (wzrost o 58%) przyrost liczby uczest-

W 2020 r. rachunki 5,1 mln osób objętych dobrowolnym zabezpieczeniem emerytalnym było zasilone wpłatami.

ników czynnych w 2020 r. był niewielki i wyniósł mniej niż 1%. Wzrost ten został wygenerowany wyłącznie przez programy realizowane w formie umowy z funduszem inwestycyjnym (wzrost o 8,4 tys.). Pozostałe dwie formy charakteryzują się spadkiem liczby uczestników czynnych – w przypadku formy pracowniczego funduszu emerytalnego odnotowano spadek o 1 tys. osób, w przypadku formy

ubezpieczeniowej liczba uczestników czynnych zmniejszyła się o 4,8 tys. Na przestrzeni ostatniego roku istotnie wzrosła liczba uczestników, którzy posiadają środki w programach, jednak nie są już za te osoby odprowadzane składki (uczestnicy bierni). Ogółem liczba takich osób wzrosła o 16,3 tys. w stosunku do roku ubiegłego (19%).

Tabela 9. Wskaźnik aktywnych uczestników w 2020 r. (tys. zł)

Instytucje	II filar (OFE)	PPE	IKE	IKZE	PPK
Powszechne towarzystwa emerytalne	16%	-	57%	67%	96%
Pracownicze towarzystwa emerytalne	-	45%	-	-	-
Towarzystwa funduszy inwestycyjnych	-	86%	43%	73%	91%
Domy maklerskie	-	-	86%	77%	-
Zakłady ubezpieczeń	-	86%	56%	59%	93%
Banki	-	-	85%	71%	-
Ogółem	16%	84%	55%	69%	92%

Źródło: UKNF, obliczenia własne

W przypadku IKE najwyższy udział liczby rachunków zasilanych w 2020 r. wpłatami w stosunku do liczby rachunków funkcjonujących zanotowano w podmiotach prowadzących działalność maklerską (86%) i w bankach (85%), a w przypadku IKZE w podmiotach prowadzących działalność maklerską (77%). Najniższy udział aktywnych rachunków zarówno w IKE, jak i IKZE zanotowano

w zakładach ubezpieczeń: odpowiednio 56% i 59%.

Z uwagi na specyfikę PPK, czyli obowiązków zasilania wpłatami zarówno przez podmiot zatrudniający (forma zbliżona do PPE), jak i osobę zatrudnioną, najwyższy wskaźnik aktywnych uczestników zanotowano na koniec 2020 r. w PPK (92%).

Najwyższy wskaźnik aktywnych uczestników zanotowano w 2020 r. w PPK – 92%.

5. Wpłacone składki

5.1 Składki według rodzaju instytucji i produktu

W 2020 r. do systemu emerytalnego wpłynęło 10,4 mld zł składek, o 2,3 mld zł więcej niż w 2019 r. Największą

wartość wpłat składek odnotowano w OFE (3,4 mld zł), a najmniejszą w IKZE (1,2 mld zł).

Tabela 10. Wartość składek według rodzaju produktu na koniec lat 2019-2020 (mln zł)

Produkt	2019	2020	Zmiana
II filar (OFE)	3 469,6	3 381,5	-2,5%
PPE	1 895,9	1 664,7	-12,2%
IKE	1 702,8	1 958,3	15,0%
IKZE	929,2	1 176,5	26,6%
PPK	86,3	2 205,3	2 455,4%
SUMA	8 083,8	10 386,3	28,5%

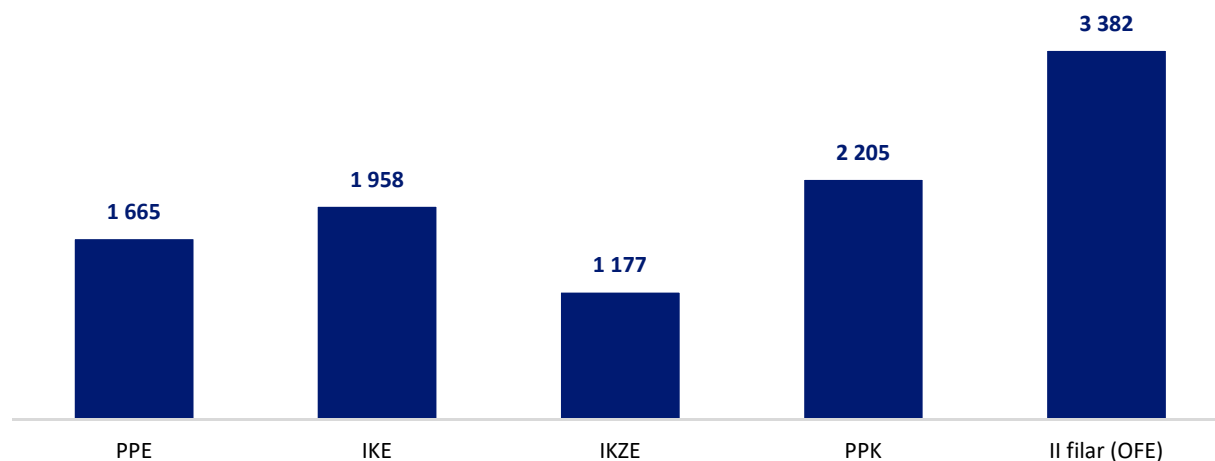
Źródło: UKNF, obliczenia własne

OFE otrzymały w 2020 r. prawie 3,4 mld zł składek. Po uwzględnieniu opłat od składek, w 2020 r. na konta członków OFE wpłynęło 3,3 mld zł.

W 2020 r. do PPE odprowadzono łącznie blisko 1,7 mld zł składek, w tym ponad 1,6 mld zł z tytułu składek podstawowych i 59,5 mln zł z tytułu składek dodatkowych. W porównaniu do roku

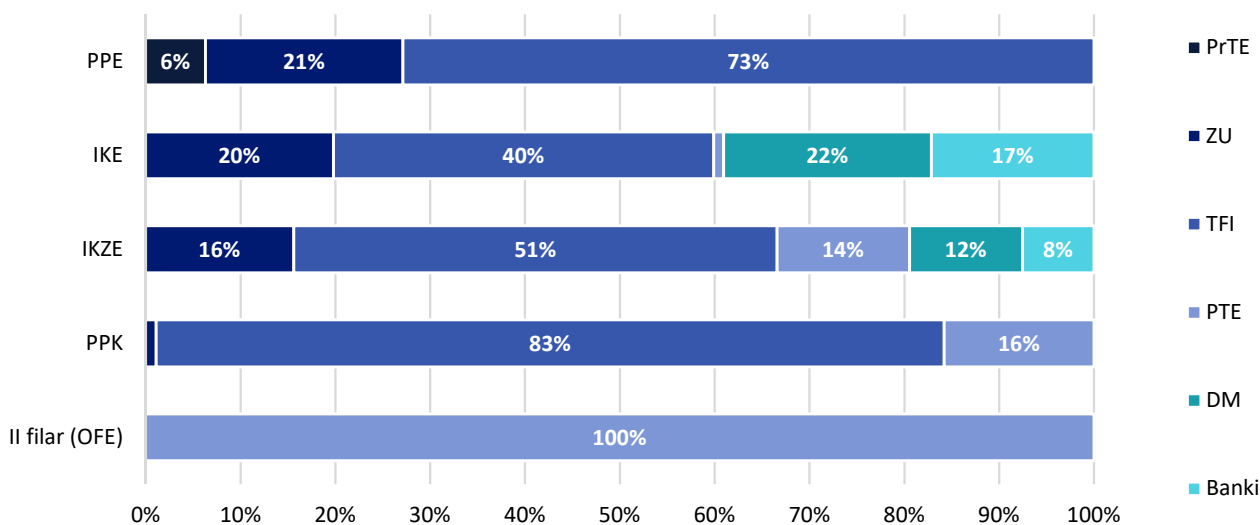
poprzedniego, do PPE wpłynęło o 231 mln zł składek mniej, co oznacza spadek na poziomie 12%.

PPK oferowane od II połowy 2019 r. przyjęty w 2020 r. składki w kwocie 2,2 mld zł, z czego 99% stanowiły składki podstawowe wpłacane przez podmiot zatrudniający i uczestników PPK. Składki dodatkowe stanowiąc 1% wpłat wyniosły w PPK 29,9 mln zł.

Wykres 5. Suma składek według produktu w 2020 r. (mln zł)

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Wykres 6. Udział instytucji mierzony wartością składek wpłaconych do poszczególnych kategorii produktów emerytalnych w 2020 r.

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Spadek kwot odprowadzonych do PPE nastąpił we wszystkich formach, w jakich realizowane są programy. Największy spadek odnotowano w PPE prowadzonych w formie umowy z funduszem inwestycyjnym. Kwota wpłat do PPE prowadzonych w tej formie zmniejszyła się o 217,7 mln zł w stosunku do roku poprzedniego, tj. o 15%.

W formie ubezpieczeniowej wpłaty zmniejszyły się o 10,6 mln zł, a w formie pracowniczego funduszu emerytalnego o 2,8 mln zł (w obu przypadkach spadek o 3%).

Przyczyn powyższego należy szukać przede wszystkim w trudnej sytuacji ekonomicznej związanej z pandemią COVID-19 i podejmowaniu przez część pracodawców prowadzących PPE decyzji o czasowym zawieszeniu odprowadzania składek. Nie bez znaczenia jest również spadek liczby uczestników czynnych, który zaobserwowano w programach w formie ubezpieczeniowej oraz

w formie pracowniczego funduszu emerytalnego.

W 2020 r. oszczędzający na IKE wpłacili 2 mld zł składek, o 0,3 mld zł więcej niż w 2019 r. i najwięcej w ostatnich 5 latach. Najwyższych wpłat łącznie dokonali oszczędzający na IKE w funduszach inwestycyjnych (784,9 mln zł), a najniższych oszczędzający w DFE zarządzanych przez PTE (20,9 mln zł).

W przypadku IKZE kwota składek wyniosła 1,2 mld zł, o 0,3 mld zł więcej niż w 2019 r. Najwyższych wpłat łącznie dokonali oszczędzający na IKZE w funduszach inwestycyjnych (599,6 mln zł), a najniższych oszczędzający w bankach (88,6 mln zł).

W 2020 r. PPK zostały zasilone wpłatami w wysokości 2,2 mld zł, z czego 1,8 mld zł (83%) wpłynęło do specjalistycznych funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez TFI, 348,3 mln zł do funduszy zdefiniowanej daty zarządzanych przez PTE, a 24,2 mln zł

Spadek w 2020 r. kwot odprowadzonych do PPE nastąpił we wszystkich formach, w jakich realizowane są programy.

W 2020 r. najwięcej składek, z wyłączeniem OFE, wpłynęło do PPK.

do ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych w zakładzie ubezpieczeń.

5.2 Średnia roczna wartość wpłat na uczestnika w 2020 r.³

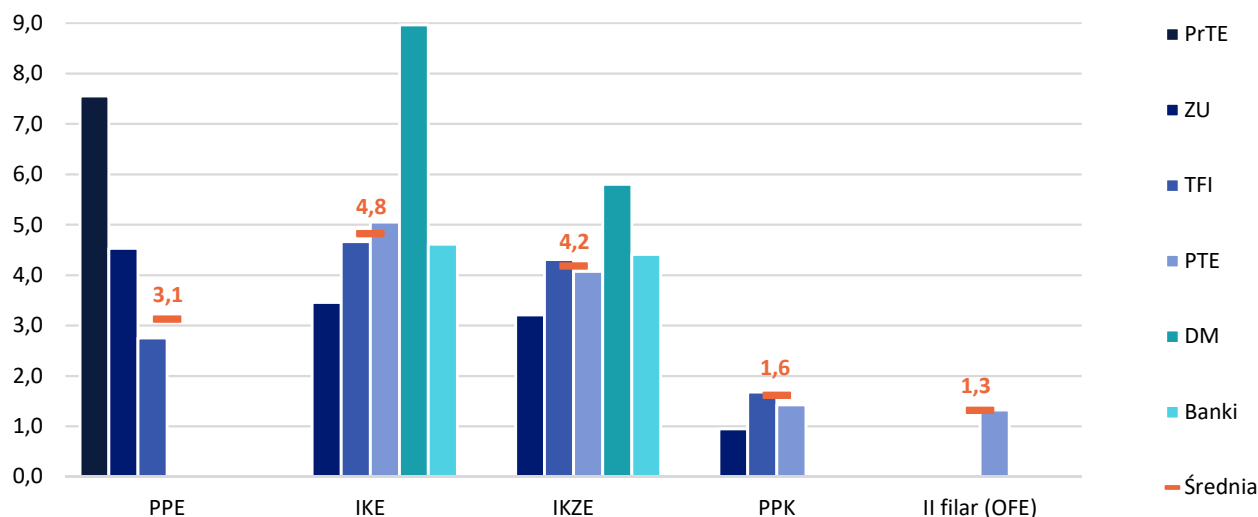
Biorąc pod uwagę funkcjonujące na rynku produkty emerytalne, najwyższe średnie wartości wpłat w 2020 r. odnotowano na koncie uczestników IKE (4,8 tys. zł) oraz uczestników IKZE (4,2 tys. zł).

W przekroju instytucjonalnym widoczne jest duże zróżnicowanie wy-

sokości przeciętnej wpłaty – najwyższe średnie roczne wpłaty odnotowano w podmiotach prowadzących działalność maklerską (9 tys. zł) w ramach IKE oraz w pracowniczych towarzystwach emerytalnych - PPE w formie pracowniczego funduszu emerytalnego (7,6 tys. zł), najniższe natomiast w zakładach ubezpieczeń, zarówno w IKE, IKZE, jak i PPK.

Najwyższą średnią wartość wpłat w 2020 r. odnotowano na koncie uczestnika IKE - 4,8 tys. zł.

Wykres 7. Średnia roczna wartość wpłat w 2020 r. (tys. zł)

Źródło: UKNF, obliczenia własne

6. Wypłaty i umorzenia środków

W 2020 r. wycofano z rachunków oszczędzających na cele emerytalne z tytułu wypłaty lub umorzenia środków o łącznej wartości 7 mld zł, o 1,3 mld zł mniej niż w 2019 r. Najwyższy wzrost kwoty wypłat nastąpił w IKE (o 109,5 mln zł).

Różnice w kwocie wypłat mogą wynikać z różnych definicji „wypłaty” wskazanych przez ustawodawcę w dedykowanych ustawach poprzez ilość osób składających dyspozycję wypłaty środków. W przypadku PPK jest to dyspozycja wypłaty środków

³ Średnia wyznaczona jako iloraz wartości odprowadzonych składek na koniec roku oraz liczby uczestników czynnych/aktywnych na koniec roku.

zgrupowanych w PPK wyłącznie na wniosek uczestnika PPK. W przypadku IKE, IKZE, PPE oraz PPK wypłata

jest dokonywana na rzecz oszczędzającego oraz osób uprawnionych w sytuacji śmierci oszczędzającego.

Tabela 11. Wartość wypłat i umorzeń* środków w latach 2019-2020 (mln zł)

Produkt	2019	2020	Zmiana
II filar (OFE)	7 380,5	6 078,3	-17,6%
PPE	645,1	474,0	-26,5%
IKE	260,0	369,5	42,2%
IKZE	11,0	28,9	162,9%
PPK	0,03	0,8	2 645,4%
SUMA	8 296,6	6 951,5	-16,2%

*) w przypadku OFE umorzenia środków, w tym m.in. „suwak”

Źródło: UKNF, obliczenia własne

W 2020 r. w ramach „suwaka bezpieczeństwa” OFE przekazały do ZUS środki o wartości 5,7 mld zł, czyli średnio 3,9% swoich aktywów netto (w ramach suwaka, tzn. od początku jego istnienia do końca 2019 r. OFE przekazały do ZUS kwotę przekraczającą 32 mld zł). Relacja kwot przekazywanych do ZUS przez poszczególne OFE do wielkości ich aktywów jest

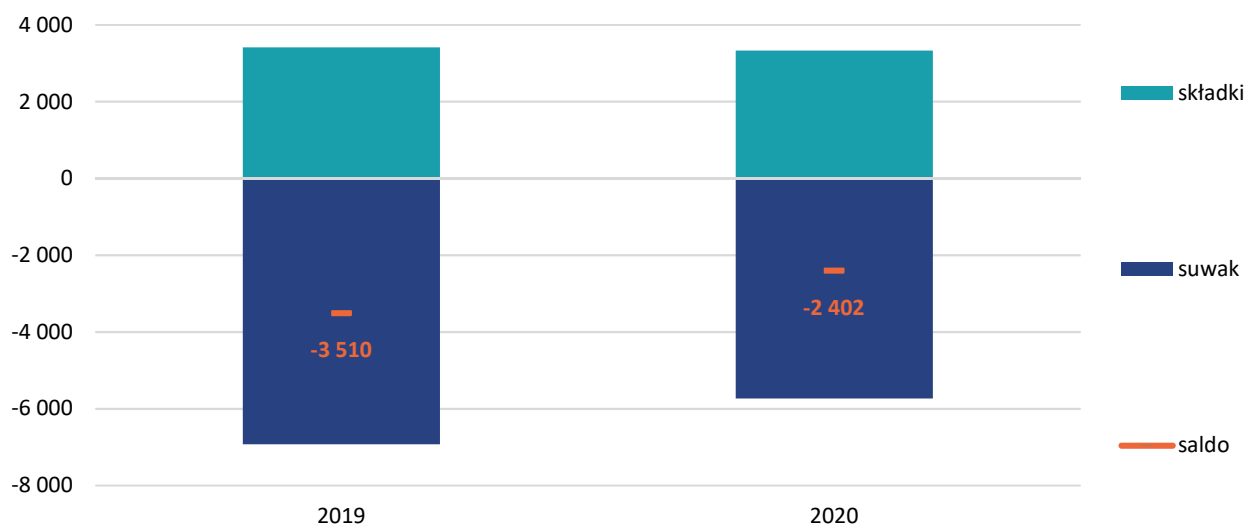
zróżnicowana, ze względu na niejednorodną strukturę wiekową członków poszczególnych funduszy.

Żadne OFE nie odnotowało dodatniego salda rozliczeń z ZUS. Kwota przekazanych składek do OFE była niższa od wielkości środków umorzonych w ramach tzw. suwaka przez poszczególne OFE. W 2020 r. OFE odnotowały ujemne saldo wpłat i wypłat.

W ramach „suwaka bezpieczeństwa” OFE przekazały do ZUS 3,9% swoich aktywów netto.

Wykres 8. Składki przekazane do OFE i kwota suwaka z OFE w latach 2019 – 2020

(mln zł)

Źródło: OFE, obliczenia własne

W 2020 r. nastąpiło odwrócenie tendencji wzrostowej w zakresie wypłacanych środków z PPE - po raz pierwszy od kilku lat nastąpił spadek wartości środków wypłacanych z PPE.

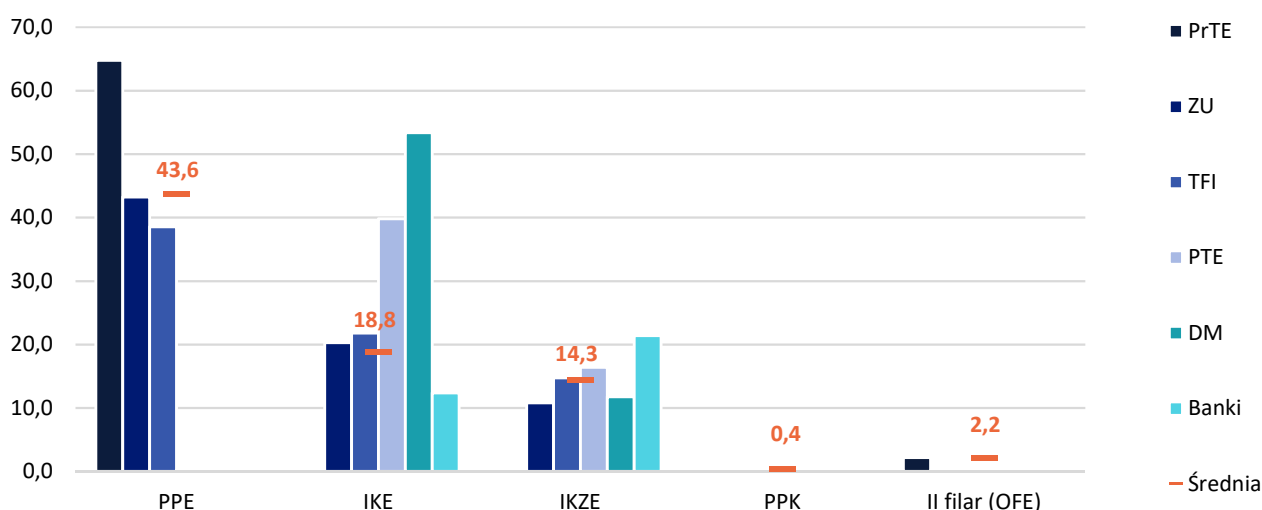
Łączna wartość wypłat zrealizowanych w 2020 r. wyniosła 474 mln zł i tym samym zmniejszyła się o 26% w porównaniu z 2019 r. Spadek wartości wypłacanych z PPE środków dotyczył dwóch form PPE: pracowniczego funduszu emerytalnego oraz umowy z funduszem inwestycyjnym. Wartość wypłat w przypadku PPE z funduszem inwestycyjnym zmniejszyła się o 49%, natomiast w PPE w formie pracowniczego funduszu emerytalnego o 2%. Wzrost wartości wypłat odnotowano w PPE prowadzonych w formie ubezpieczeniowej

– w stosunku do roku poprzedniego wyniósł 16%. Środki z rachunków prowadzonych w ramach pracowniczych programów emerytalnych wypłaciło 10,9 tys. osób. W porównaniu do roku poprzedniego liczba osób dokonujących wypłat zmniejszyła się o 4,8 tys.

Statystycznie osoba dokonująca wypłaty z PPE otrzymała 43,6 tys. zł, tj. o 2,3 tys. zł więcej niż w 2019 roku. Średnia wypłata z PPE w formie pracowniczego funduszu emerytalnego wyniosła 64,8 tys. zł (wzrost w ciągu roku o 5%). W programach ubezpieczeniowych wypłata wyniosła średnio 43,3 tys. zł (spadek o 3%), natomiast w programach, w których środkami zarządzają fundusze inwestycyjne – 38,5 tys. zł. (wzrost o 3%).

W PPE, z wyłączeniem OFE, wypłacono najwięcej środków – prawie 0,5 mld zł.

Wykres 9. Średnia roczna wypłata/umorzenie na uczestnika w 2020 r. według produktu (tys. zł)

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Do instytucji finansowych zarządzających produktami emerytalnymi z jednej strony wpływają środki, które zasilają rachunki uczestników systemu

emerytalnego, a z drugiej strony dokonywane są wypłaty środków, zwroty z powodu rezygnacji lub trans-

fery do innych form produktów emerytalnych, o ile jest to dozwolone przepisami prawa.

W 2020 r., jak opisano we wcześniejszej części raportu, ujemną kwotę salda wpływów wykazały OFE. W przypadku pozostałych produktów emerytalnych, tj. PPE, IKE, IKZE oraz

PPK saldo był dodatnie. Oznacza to, że wartość zgromadzonych na koniec 2020 r. aktywów w systemie emerytalnym i przychodów z tego tytułu, jak również operacje zasilania produktów emerytalnych środkami przewyższyły kwoty dokonanych zmniejszeń zgromadzonych środków.

Najwyższą średnią wypłatę zrealizowano w 2020 r. w pracowniczych funduszach emerytalnych.

Tabela 12. Saldo netto aktywów według rodzaju produktu na koniec 2020 r. (mln zł)

Produkt	Różnica między wpływami a wpływami środków	Roczna zmiana wartości aktywów w stosunku do 2019 r.	Saldo netto
II filar (OFE)	-2 697	-6 212	-3 515
PPE	1 102	2 468	1 366
IKE	1 280	1 756	476
IKZE	1 072	1 298	226
PPK	2 168	2 733	565
SUMA	2 926	2 044	-882

Źródło: UKNF, obliczenia własne

7. Dodatkowe informacje o produktach systemu emerytalnego

7.1 Liczba rejestracji PPE w 2020 r.

W 2020 r. utworzono 254 pracownicze programy emerytalne. Największy odsetek zakładanych PPE stanowiły programy realizowane w formie umowy z funduszem inwestycyjnym (251 PPE). Przyrost liczby programów

prowadzonych w pozostałych formach jest znikomy. W 2020 r. utworzono zaledwie 3 programy w formie ubezpieczeniowej. Nie powstał żaden program w formie pracowniczego funduszu emerytalnego.

Wykres 10. Liczba nowych wpisów PPE w podziale na formy w latach 2019 – 2020

Źródło: UKNF, obliczenia własne

W 2020 r. obserwuje się dalsze zainteresowanie produktem oferowanym przez fundusze inwestycyjne jako formą PPE. Przewagę liczebności PPE prowadzonych w tej formie nad liczebnością programów prowadzonych w formie ubezpieczeniowej odnotowuje się od kilku lat. Biorąc pod uwagę udział tych dwóch form w ogólnej liczbie PPE na koniec

2019 r. oraz na koniec 2020 r. okazuje się, że w ciągu roku udział PPE w formie z funduszem inwestycyjnym wzrósł o 4%. Za spadek udziału programów ubezpieczeniowych w ogólnej liczbie PPE odpowiada nie tylko mniejsza liczba rejestracji, ale również zmiany instytucji finansowych zarządzających poszczególnymi PPE.

W ostatnich latach największą popularnością cieszą się PPE w formie umowy z funduszem inwestycyjnym.

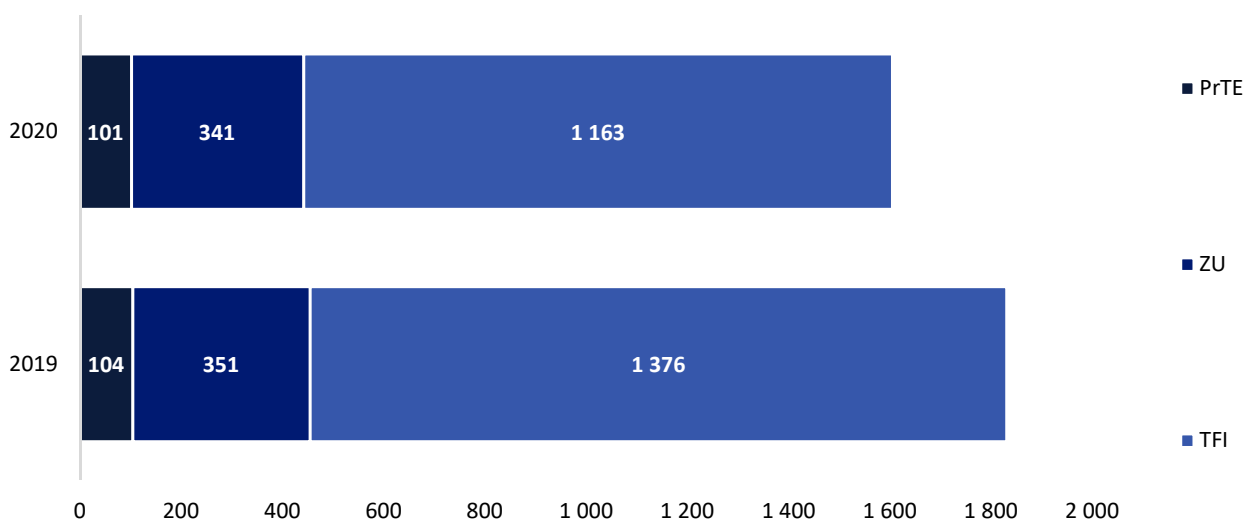
7.2 Składki podstawowe i dodatkowe w PPE

Na koniec 2020 r. wartość wpłaconych przez pracodawców prowadzących PPE składek podstawowych wyniosła 1,6 mld zł. W stosunku do roku ubiegłego do PPE wpłacono o 225,5 mln składek podstawowych mniej (spadek o 12%). Spadek kwot odprowadzanych do programów dotyczył wszystkich form, w jakich realizo-

wane są programy, jednakże największy spadek odprowadzonych składek podstawowych zaobserwowano w PPE z funduszem inwestycyjnym, gdzie wyniósł on 15%. Pozostałe formy PPE cechuje niski spadek odprowadzonych składek podstawowych, tj. 3% w porównaniu do roku poprzedniego.

Do PPE pracodawcy wpłacili 1,6 mld zł tytułem składek podstawowej.

Wykres 11. Składki podstawowe w latach 2019 – 2020 (mln zł)

Źródło: UKNF, obliczenia własne

W celu zachowania porównywalności danych poniżej przedstawiono wysokość średniej rocznej składki podstawowej na uczestnika PPE wyliczoną w sposób analogiczny jak w dotychczasowo publikowanych rocznych raportach o PPE. W 2020 r. konto statystycznego uczestnika PPE zostało zasilone kwotą 3 tys. zł (tytułem składki podstawowej), tj. o 1213 zł mniej niż

w roku poprzednim. W poprzednich latach wysokość średniej rocznej składki podstawowej sukcesywnie rosła. W 2020 r. odnotowano po raz pierwszy od kilku lat spadek, co wiąże się z podejmowaniem przez pracodawców decyzji o czasowym zawieszeniu odprowadzania składek podstawowych.

W 2020 r. konto statystycznego uczestnika PPE zasilono kwotą składki podstawowej w wysokości 3 tys. zł.

Tabela 13. Średnia roczna składka podstawowa w latach 2019 – 2020 (zł)⁴

	2019	2020	Zmiana
Średnia roczna składka podstawowa na uczestnika	4 247	3 034	-28,6%

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Roczna wartość składek dodatkowych wniesionych w 2020 r., czyli składek opłacanych indywidualnie przez uczestników PPE, wyniosła 59,5

mln zł. W porównaniu z rokiem ubiegłym wartość odprowadzonych składek dodatkowych zmniejszyła się o 5,6 mln zł. Spadek kwot odprowadza-

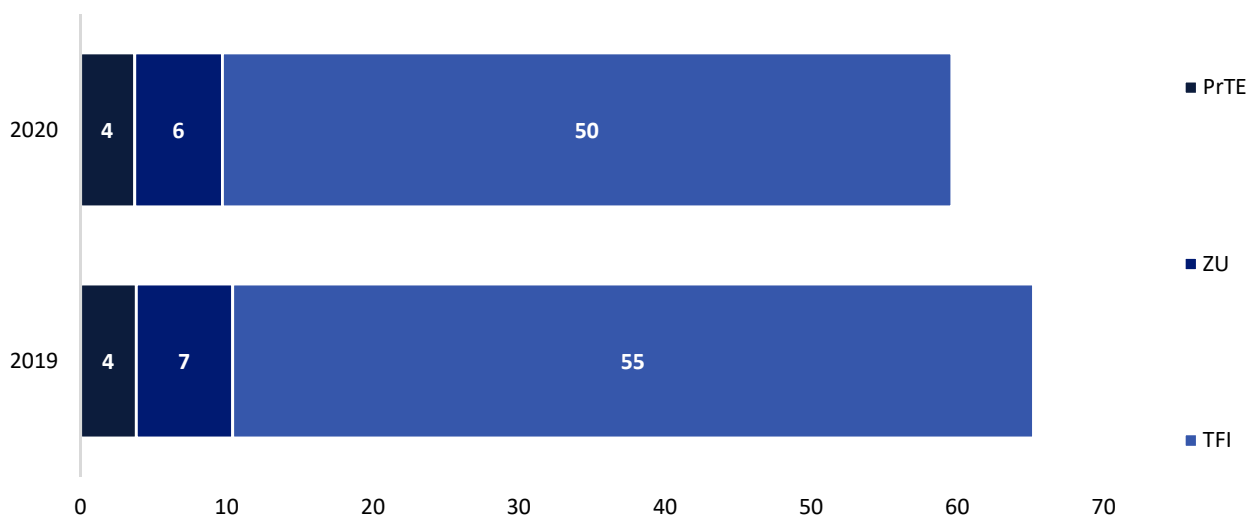
Do PPE wpłacono 59,5 mln zł tytułem składki dodatkowej.

⁴ Średnia wyliczona jako iloraz wartości sumy składek podstawowych odprowadzonych w ramach PPE w danym roku i średniej liczby uczestników, na rzecz których pracodawca odprowadzał składki podstawowe z początku i końca danego roku.

nych do programów dotyczył wszystkich form, w jakich realizowane są programy i wyniósł on: w przypadku PPE z funduszem inwestycyjnym 9%,

w przypadku PPE w formie ubezpieczeniowej 10% oraz w przypadku PPE w formie pracowniczego funduszu emerytalnego 2%.

Wykres 12. Składki dodatkowe w latach 2019 – 2020 (mln zł)

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Statystyczny uczestnik PPE w 2020 r. przeznaczył z własnych środków 94 zł na dodatkowe wpłaty do PPE (składka dodatkowa). Średnia roczna wartość odprowadzonych składek dodatko-

wych wyznaczona w przeliczeniu jedynie na osoby opłacające składkę dodatkową (nie zaś na wszystkich uczestników PPE) wyniosła natomiast 946 zł, tj. o 349 zł mniej niż w 2019 r.

Statystyczny uczestnik PPE w 2020 r. przeznaczył z własnych środków 94 zł na dodatkowe wpłaty do PPE.

Tabela 14. Średnia roczna składka dodatkowa w latach 2019 – 2020 (zł)⁵

	2019	2020	Zmiana
Średnia roczna składka dodatkowa na uczestnika	1 295	946	-26,9%

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Suma składek podstawowych odprowadzonych w 2020 r. przez pracodawców na rzecz uczestników stanowiła 96% łącznej kwoty składek od-

prowadzonych na rachunki uczestników w omawianym okresie i wskaźnik ten zmniejszył się nieznacznie w stosunku do poprzedniego roku, tj. o 1%. Zaledwie 4% składek, jakie trafia na

⁵ Średnia wyliczona jako iloraz wartości sumy składek dodatkowych odprowadzonych w ramach PPE w danym roku i średniej liczby uczestników wnoszących składki dodatkowe z początku i końca danego roku.

rachunki uczestników PPE, pochodzi z dobrowolnych wpłat pracowników dokonywanych tytułem składki dodatkowej. Znowelizowana ustawa o PPE, która weszła w życie z dniem 1 czerwca 2004 r., wprowadziła limit kwoty składek dodatkowych, które mogą być wpłacone przez uczestnika PPE w danym roku. Obecnie suma

składek dodatkowych wniesionych przez uczestnika PPE do jednego programu w ciągu roku kalendarzowego nie może przekroczyć kwoty odpowiadającej czteroipółkrotności przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok. W 2020 r. była to kwota 23,5 tys. zł.

7.3 Wykreślenia PPE

W 2020 r. zlikwidowano ogółem 51 PPE, w tym 20 programów w formie ubezpieczeniowej oraz 31 programów w formie z funduszem inwestycyjnym. Nie odnotowano żadnego wykreślenia programu w formie pracowniczego funduszu emerytalnego. W ciągu ostatnich kilku lat liczba wykreśleń utrzymywała się na podobnym poziomie i oscylowała w przedziale 30 – 40 zlikwidowanych PPE rocznie. W 2020 r. odnotowano ponad 50% wzrost zlikwidowanych PPE w porównaniu do roku poprzedniego, co może mieć związek z rezygnacją

prowadzenia przez pracodawców PPE na rzecz PPK.

Szacowany ubytek uczestników wynikający z likwidacji programów w 2020 r. wyniósł 2,3 tys. osób (uwzględniono tu m.in. osoby dokonujące w 2020 r. wypłat transferowych na IKE oraz osoby, które posiadały jeszcze środki w zlikwidowanych programach według stanu na dzień 31.12.2020 r.). Ubytek ten stanowił 14% liczby uczestników w PPE utworzonych w 2020 r. W konsekwencji przyrost uczestnictwa netto w PPE⁶ wyniósł ponad 14 tys. osób.

W 2020 r. wykreślono 51 PPE.

Szacowany ubytek uczestników wynikający z likwidacji PPE w 2020 r. wyniósł 2,3 tys. osób.

Tabela 15. Przyrost uczestników PPE netto na koniec lat 2019 - 2020

Stan na koniec roku	2019	2020
Liczba uczestników w utworzonych PPE	152 126	16 488
Liczba uczestników w wykreślonych PPE	678	2 333
Przyrost liczby uczestników netto	151 448	14 155

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Średnia liczba uczestników w podmiotach, które w 2020 r. utworzyły PPE wyniosła 62 osoby. Dla porównania w roku ubiegłym były to 204

osoby. Różnica ta wynika z faktu, że w 2020 r., w przeciwieństwie do roku poprzedniego, rejestracji PPE dokonywali pracodawcy zatrudniający

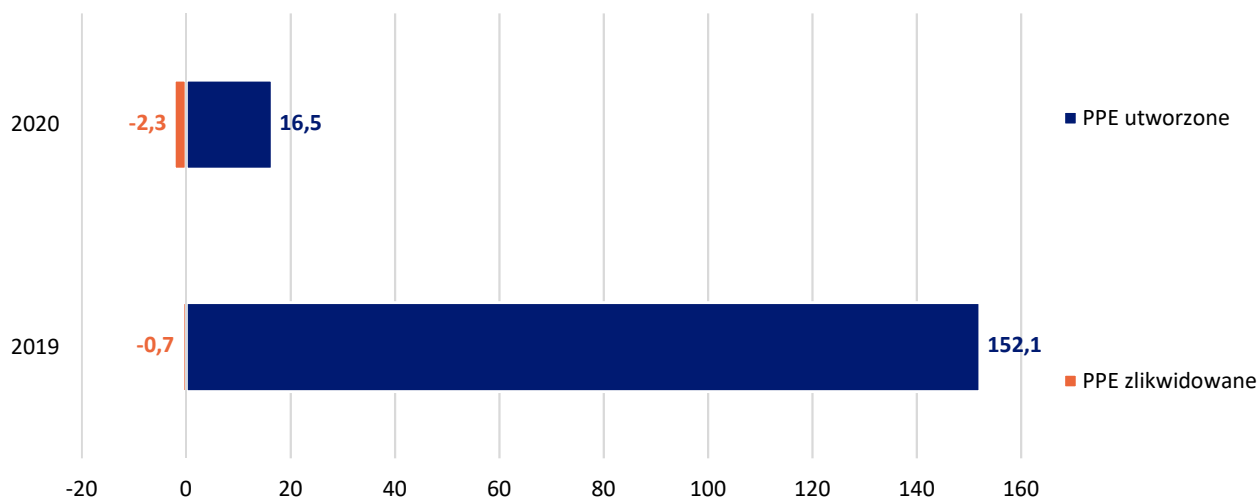
⁶ Przyrost netto wyznaczony jako różnica między liczbą uczestników w programach utworzonych w 2020 r. (w tym w programach pracodawców przystępujących do programów międzyzakładowych) a liczbą uczestników w programach wykreślonych w 2020 r.

małą liczbę pracowników. Istotne jest również to, że część podmiotów dokonała rejestracji w ostatnich miesiącach roku i w tych programach proces przyjmowania pracowników do PPE

będź nie rozpoczął się do końca grudnia 2020 r., kiedy gromadzone były niniejsze dane, bądź też nie uległ jeszcze zakończeniu.

Przyrost liczby uczestników netto w 2020 r. stanowił 9% przyrostu liczby uczestników netto w 2019 r.

Wykres 13. Liczba uczestników w programach utworzonych i zlikwidowanych w latach 2019 – 2020 (tys. osób)

Źródło: UKNF, obliczenia własne

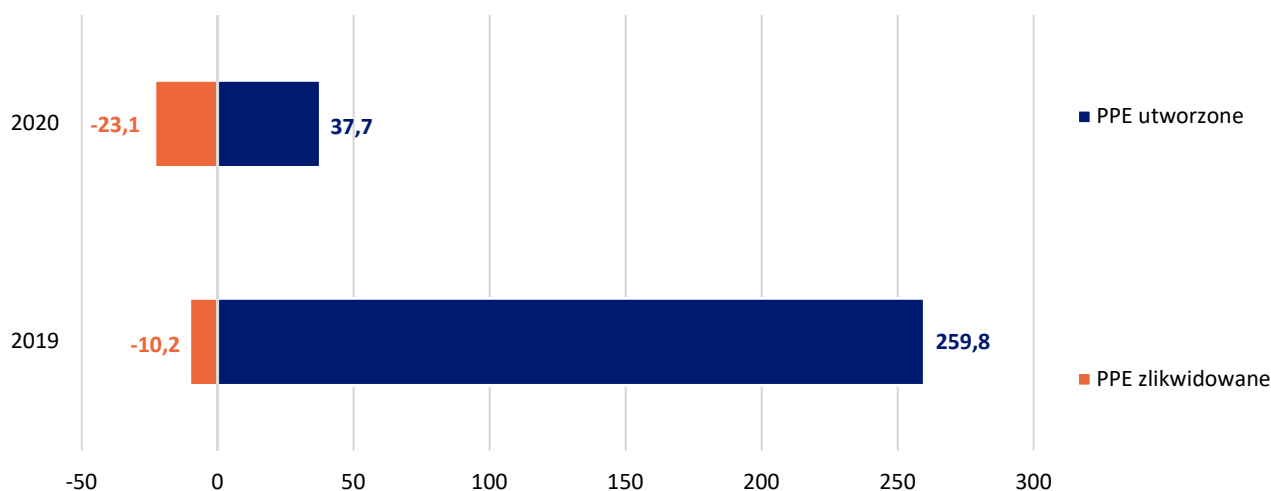
W 2020 r. obserwuje się utrzymanie tendencji z poprzedniego roku, w której wartość środków wpłaconych do programów nowoutworzonych przewyższała aktywa programów zlikwidowanych. Według stanu na dzień 31.12.2020 r. wartość aktywów zgromadzonych w programach utworzonych w 2020 r. wyniosła 37,7 mln zł (uwzględniono tu również programy utworzone przez pracodawców, którzy w 2020 r. przystąpili do programów międzyzakładowych). Środki zgromadzone w programach zlikwidowanych wyniosły natomiast 23,1 mln zł. Różnica między aktywami wniesionymi do systemu z programów rejestrowanych w 2020 r. oraz

aktywami „utraconymi” wskutek likwidacji programów w 2020 r. wyniosła 14,6 mln zł.

W 2020 r. zostało założonych kilkaset programów, których skala jest większa od zasięgu programów, które uległy likwidacji. W porównaniu do ubiegłorocznych danych różnica między aktywami programów utworzonych oraz aktywami programów zlikwidowanych jest jednak 17-krotnie mniejsza.

Różnica między aktywami programów utworzonych w 2020 r. oraz aktywami programów zlikwidowanych w 2020 r. wyniosła +14,6 mln zł.

Wykres 14. Wartość aktywów w programach utworzonych i zlikwidowanych w latach 2019 – 2020 (mln zł)

Źródło: UKNF, obliczenia własne

7.4 Składki podstawowe i dodatkowe w PPK

Zgromadzone na rachunkach uczestników PPK środki obejmują wpłaty z kilku źródeł:

- ✓ wpłaty powitalne – wpłata w kwocie 250 zł jednorazowo zasilająca rachunek uczestnika PPK,
- ✓ dopłaty roczne – dopłaty coroczne z tytułu uczestnictwa w PPK w kwocie 240 zł,

- ✓ składki podstawowe i dodatkowe do PPK wpłacane przez podmiot zatrudniający,
- ✓ składki podstawowe i dodatkowe wpłacane przez uczestnika PPK.

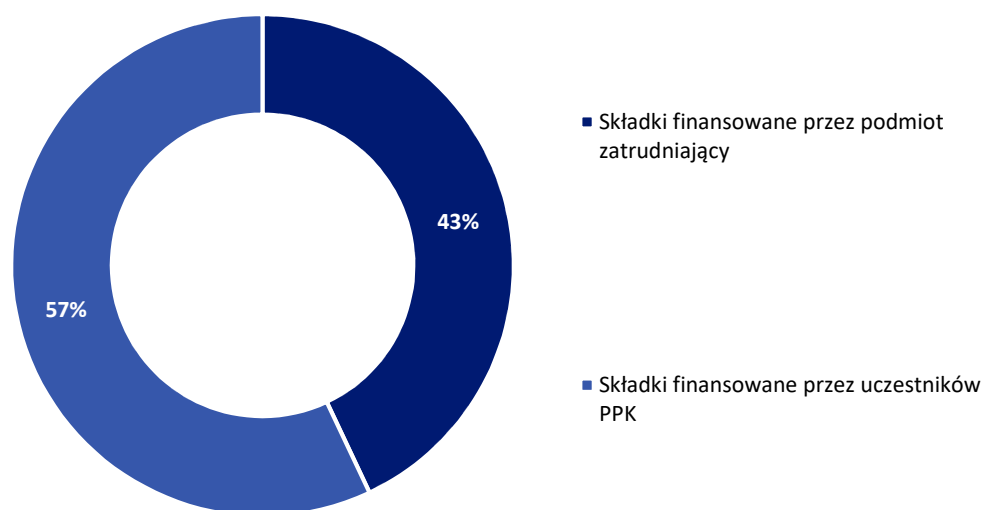
Zgromadzone na rachunkach uczestników PPK środki obejmują wpłaty z kilku źródeł.

Tabela 16. Wpłaty do PPK według rodzaju składki i sposobu finansowania w latach 2019-2020 (mln zł)

Składki	2019	2020
Wpłaty podstawowe, w tym:	84,3	2 175,4
- finansowane przez uczestników PPK	48,2	1 242,8
- finansowane przez podmiot zatrudniający	36,0	932,6
Wpłaty dodatkowe, w tym:	2,0	29,8
- finansowane przez uczestników PPK	1,0	12,7
- finansowane przez podmiot zatrudniający	1,1	17,1
Suma	86,3	2 205,3

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Wykres 15. Udział składek w PPK według sposobu finansowania w 2020 r.

Źródło: UKNF, obliczenia własne

W 2020 r. do PPK wpłacono składki podstawowe w kwocie 2 175,4 mln zł i dodatkowe w kwocie 29,8 mln zł. Najwyższych przeciętnie wpłat na rachunki PPK dokonali uczestnicy PPK

w ramach składki dodatkowej (1,7 tys. zł), a najniższych podmiot zatrudniający (0,5 tys. zł), również w ramach składki dodatkowej.

Najwyższych przeciętnie wpłat na rachunki PPK dokonali uczestnicy PPK w ramach składki dodatkowej.

Tabela 17. Średnia roczna składka podstawowa i dodatkowa w PPK w 2020 r. (zł)

	2020
Średnia roczna składka podstawowa finansowana przez podmiot zatrudniający	686
Średnia roczna składka dodatkowa finansowana przez podmiot zatrudniający	541
Średnia roczna składka podstawowa finansowana przez uczestnika PPK	914
Średnia roczna składka dodatkowa finansowana przez uczestnika PPK	1 741

Źródło: UKNF, obliczenia własne

7.5 Zwroty z IKE, IKZE, PPK oraz transfery z/do IKE i PPE

Ustawodawca umożliwił zwrot środków zgromadzonych na IKE, IKZE oraz PPK, jednakże regulacje w tym zakresie są różne w zależności od rodzaju produktu emerytalnego.

Zgodnie z ustawą o IKE oraz IKZE, oszczędzający na IKE lub IKZE mają możliwość złożenia dyspozycji zwrotu

zgromadzonych środków. Zwrot został zdefiniowany w ustawie o IKE oraz IKZE jako wycofanie całości lub części (w przypadku IKE) środków zgromadzonych na IKE lub IKZE, jeśli nie zachodzą przesłanki wypłaty bądź wypłaty transferowej. Zwrot środków zgromadzonych na IKE lub IKZE następuje w przypadku, gdy umowa o pro-

wadzenie IKE lub IKZE została wypowiedziana, przez którąkolwiek ze stron lub wygasta z innych przyczyn. Równoznacznie ze zwrotem traktuje się pozostawienie środków zgromadzonych na IKE lub IKZE, jeżeli umowa o prowadzeniu IKE lub IKZE wygasta, a nie zostały spełnione warunki do dokonania wypłaty lub wypłaty transferowej. Instytucja finansowa przed dokonaniem zwrotu jest zobowiązana:

- w przypadku IKE do potrącenia zryczałtowanego 19% podatku od dochodu oszczędzającego na IKE,

- w przypadku IKZE do potrącenia podatku od dochodu oszczędzającego na IKZE według obowiązującej skali podatkowej.

Wskazany dochód obliczony jest jako różnica między kwotą stanowiącą wartość środków zgromadzonych na IKE a sumą wpłat na to konto. Konsekwencją zrealizowania dyspozycji całkowitego zwrotu środków z IKE lub IKZE jest zamknięcie konta i brak możliwości ponownego dokonywania wpłat.

Zwrot środków z IKE, IKZE lub PPK jest związany ze zobowiązaniem podatkowym.

Tabela 18. Zwroty z IKE, IKZE i PPK w latach 2019-2020 (mln zł)

Produkt	2019	2020	Zmiana
IKE	287,2	361,4	25,8%
IKZE	53,4	75,5	41,4%
PPK	0,0	36,1	205721,5%
SUMA	340,6	436,9	28,3%

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Instytucje finansowe prowadzące IKE zrealizowały w 2020 r. 36,1 tys. dyspozycji dotyczących zwrotu całości środków zgromadzonych na IKE o wartości 361,4 mln zł. Oznacza to zarówno wzrost liczby zwrotów o 2,7 tys., jak i wzrost wartości zwróconych aktywów IKE w skali roku⁷ w ujęciu zagregowanym o 74,2 mln zł zwróconych kwot.

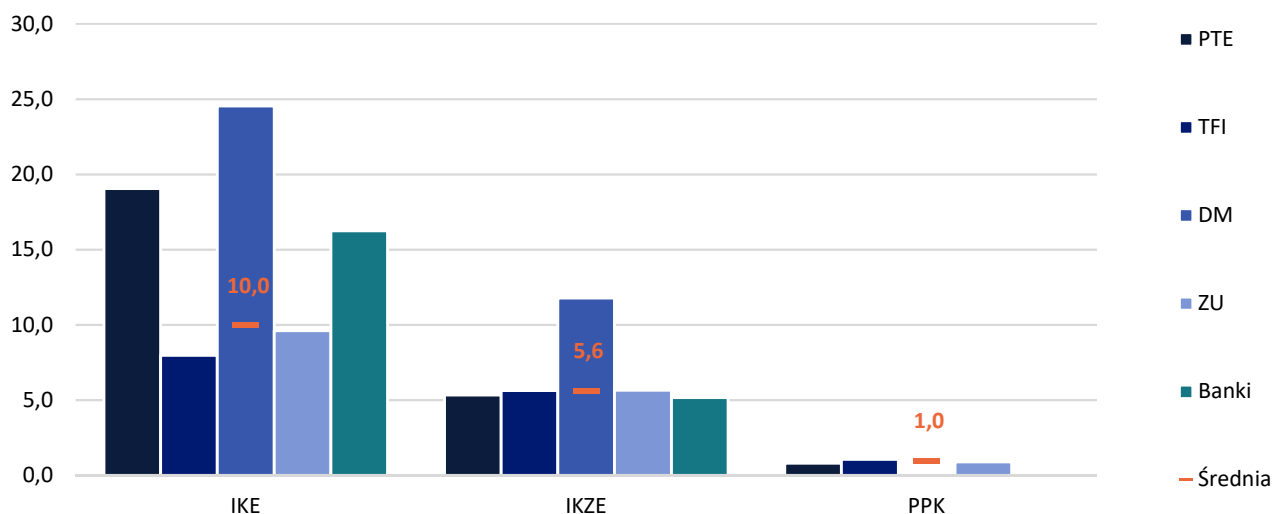
W związku z realizacją dyspozycji całkowitego jednorazowego zwrotu

środków, najczęściej IKE, w podziale na rodzaj instytucji, zamknięto w funduszach inwestycyjnych zarządzanych przez TFI (18,8 tys. kont), a wartość zwrotów na poziomie zagregowanym wyniosła odpowiednio 149,7 mln zł. Najwyższą przeciętną kwotę zwrotu otrzymali rezygnujący z IKE w podmiotach prowadzących działalność maklerską (24,5 tys. zł), a najniższą w funduszach inwestycyjnych (8 tys. zł).

W 2020 r. zwrócono oszczędzającym na IKE, IKZE oraz PPK łącznie 436,9 mln zł w wyniku realizacji ich dyspozycji.

⁷ W stosunku do porównywanych danych za 2019 r. po aktualizacji.

Wykres 16. Przeciętny zwrot z IKE, IKZE i PPK w 2020 r. wg instytucji finansowych (tys. zł)

Źródło: UKNF, obliczenia własne

Od 2009 r. ustawodawca umożliwił oszczędzającym na IKE wystąpienie z wnioskiem o częściowy zwrot, pod warunkiem, że środki te pochodziły z wpłat na IKE, a nie z transferu środków z pracowniczego programu emerytalnego. Posiadacze IKE mogą zlecać instytucjom finansowym prowadzącym IKE dokonanie częściowych zwrotów środków zgromadzonych na rachunkach IKE. Instytucje finansowe są zobowiązane, przed dokonaniem częściowego zwrotu środków zgromadzonych na IKE, do odliczenia zryczałtowanego podatku od dochodu z tytułu częściowego zwrotu. Z możliwości dokonania częściowego zwrotu środków zgromadzonych na IKE z każdym rokiem korzysta coraz więcej osób. W 2020 r. na częściowe zwroty zdecydowało się 8,1 tys. osób. Wartość tych zwrotów osiągnęła poziom 71 mln zł (w 2019 r. było to 7,5 tys. osób i wartość zwrotów wyniosła 58,6 mln zł).

W 2020 r. zrealizowano 13,4 tys. dyspozycji zwrotu środków z IKZE (o 0,4

tys. więcej niż w 2019 r.), a zwrócone kwoty z tego tytułu w kwocie 75,5 mln zł były wyższe o 22,1 mln zł od kwoty zwrotów w 2019 r. Najwięcej dyspozycji zwrotu środków z IKZE zrealizowanych zostało w funduszach inwestycyjnych i w zakładach ubezpieczeń, a ich wartość wyniosła 62,7 mln zł.

Przepisy prawa umożliwiają również zwrot środków zgromadzonych na rachunku uczestnika PPK. W ustawie o PPK zwrot zdefiniowano jako wycofanie środków zgromadzonych w PPK przed osiągnięciem przez uczestnika PPK 60. roku życia na wniosek uczestnika PPK, małżonka lub byłego małżonka uczestnika PPK, małżonka zmarłego uczestnika PPK lub osoby uprawnionej. W przeciwieństwie do zwrotu z IKE lub IKZE, gdzie dyspozycje tę może złożyć jedynie uczestnik IKE lub IKZE, w przypadku PPK rozszerzono katalog osób, które mogą złożyć dyspozycje zwrotu zgromadzonych na rachunku uczestnika PPK środków, tym samym zawierając

W 2020 r. najwyższy przeciętny zwrot zrealizował oszczędzający na IKE w domach maklerskich.

w zwrotach PPK definicji wypłaty zdefiniowaną w ustawie o IKE oraz IKZE.

Instytucje finansowe zaraportowały za 2020 r. liczbę 36,4 tys. dyspozycji zwrotu środków zgromadzonych w PPK, jednakże brak jest informacji jaki udział w tej liczbie stanowiły dyspozycje złożone na wniosek uczestnika, a jaki na wniosek innych uprawnionych osób wskazanych w przepisach ustawy o PPK. Realizacja tych dyspozycji przez instytucje zarządzające PPK skutkowałą wypływem środków z PPK w kwocie 36,1 mln zł.

Poza zwrotami, możliwe są ponadto transfery środków zgromadzonych na rachunkach IKE, IKZE oraz PPK. Zgodnie z ustawą o IKE oraz IKZE możliwa jest zmiana instytucji finansowej prowadzącej rachunek poprzez wypłatę transferową dokonywaną pomiędzy instytucjami finansowymi działającymi w obrębie IKE lub IKZE. Zgromadzone na IKE lub IKZE środki pozostają nadal w III filarze, mogą być jednak przeniesione na wniosek oszczędzającego lub na wniosek osób uprawnionych (w przypadku śmierci oszczędzającego) do innej instytucji finansowej prowadzącej IKE lub IKZE.

W przypadku IKE ustawodawca umożliwił przeniesienie do PPE zgromadzonych na IKE środków oraz odwrotnie, tj. przeniesienie środków zgromadzonych w PPE do IKE. Jedno-

ześnie w przypadku, gdy na IKE oszczędzającego przyjęto transfer z PPE, instytucja finansowa przed dokonaniem zwrotu jest zobowiązana do przekazania do ZUS kwoty stanowiącej 30% sumy składek podstawowych wpłaconych do PPE, ewidencjonowanej na koncie ubezpieczonego.

Dane otrzymane z instytucji finansowych prowadzących IKE pokazują, że wyższa jest wartość przenoszonych środków z PPE na IKE, niż przenoszonych z IKE na PPE, czyli następuje dodatni transfer środków na IKE. Na koniec 2020 r. 6,6 tys. osób zdecydowało się na przeniesienie na IKE zgromadzonych na PPE środków o wartości 124,3 mln zł oraz 25 osób, które złożyły dyspozycję przeniesienia środków z IKE do PPE o wartości 0,6 mln zł. Warto podkreślić, że w przypadku PPE przeniesienie środków do IKE to jedyna możliwość do dalszego oszczędzania środków na cele emerytalne dla uczestnika PPE, którego zatrudnienie u pracodawcy prowadzącego PPE ustało, a u nowego pracodawcy nie funkcjonuje PPE. Oczywiście zgromadzone środki w PPE u danego pracodawcy pozostają, jeśli uczestnik nie złoży dyspozycji transferu środków do innego PPE lub na IKE, jednak nie będą one zasilane wpłatami, a uczestnik staje się uczestnikiem biernym, którego rachunek w PPE przestaje być zasilany wpłatami.

Wyższa jest wartość przenoszonych środków z PPE na IKE, niż z IKE na PPE.

Tabela 19. Transfery IKE do/z PPE w latach 2019 - 2020 (tys. zł)

Transfery	2019	2020	Zmiana
do PPE	354	596	68,4%
z PPE	144 164	124 342	-13,7%
Saldo	143 810	123 746	-14,0%

Źródło: UKNF, obliczenia własne

W przypadku PPK ustawodawca zdefiniował wypłatę transferową jako przekazanie środków na warunkach określonych w ustawie z jednego rachunku PPK uczestnika na inny rachunek uczestnika PPK, na IKE małżonka zmarłego uczestnika PPK lub na IKE osoby uprawnionej, na PPE małżonka zmarłego uczestnika PPK lub na PPE osoby

uprawnionej, na rachunek terminowej lokaty oszczędnościowej uczestnika PPK lub wskazany przez małżonka lub byłego małżonka uczestnika PPK lub do zakładu ubezpieczeń. W 2020 r. dokonano 1,6 tys. wypłat transferowych o wartości 2,6 mln zł.

Podsumowanie

Rok 2020 był rokiem, w którym pomimo trwającej pandemii COVID-19, kontynuowano proces wdrażania PPK, który objął pracodawców zatrudniających 50 osób i więcej (II etap) oraz pracodawców zatrudniających co najmniej 20 osób (III etap).

W ostatnim etapie obejmującym jednostki wchodzące w skład sektora finansów publicznych i pozostałe podmiotów nie objęte wcześniej tym systemem, proces wdrażania PPK rozpoczął się 1 stycznia 2021 r.

Wprowadzenie PPK istotnie wpłynęło na wzrost popularności innej formy produktu emerytalnego jakim jest PPE. Pomimo, że rok 2020 cechuje wyhamowanie tendencji wzrostowej w zakresie liczby zakładanych PPE, to jednak liczba nowoutworzonych PPE przekroczyła liczbę trzycyfrową.

W październiku 2020 r. nastąpiło przejęcie zarządzania funduszami zdefiniowanej daty Aegon PPK DFE przez Pocztylion-Arka PTE S.A. Była to pierwsza taka transakcja na rynku emerytalnym.

Wartość aktywów OFE w 2020 r. nadal obniżała się, z uwagi na umorzenia środków w ramach tzw. „suwaka bezpieczeństwa” oraz koniunkturę panującą na rynku finansowym.

W przypadku IKE oraz IKZE, pomimo spadku liczby rachunków na koniec 2020 r. w stosunku do 2019 r., nastąpił wzrost wartości aktywów zgromadzonych na rachunkach.

Rok 2020 był również rokiem, w którym kontynuowano prace legislacyjne nad rozwiązaniami zmieniającymi sposób organizacji i funkcjonowania funduszy emerytalnych. Zgodnie z założeniami projektu ustawy *o zmianie niektórych ustaw w związku z przeniesieniem środków z otwartych funduszy emerytalnych na indywidualne konta emerytalne*, PTE miały być przekształcone w towarzystwa funduszy inwestycyjnych, a zarządzane przez nie fundusze emerytalne miały stać się specjalistycznymi funduszami inwestycyjnymi otwartymi. Przekazanie środków z OFE do IKE nastąpiłoby automatycznie. Z uwagi na nadal trwające prace nad projektem ustawy, terminy zawarte w projekcie będą musiały ulec zmianie, a więc wdrożenie planowanych zmian również zostanie przesunięte w czasie. Pierwotnie zakładano, że ustawa wejdzie w życie z dniem 1 czerwca 2021 r., zaś przekształcenie OFE w SFIO nastąpi w dniu 28 stycznia 2022 r.

W 2020 r. nastąpiło pierwsze przejęcie zarządzania funduszami zdefiniowanej daty.